

לקוטי תורה • שיר השירים • מאמר 27

להבין ביאור הדברים ע"פ אני ישנה ולבי ער כו'

להבין את פירוש "אני ישנה ולבי ער"

גם בגלות, כשישראל "ישנים", לבם ער: בירור הנפש הבהמית, ששורשה בתוהו גבוה יותר מסדר התיקון, עולה אל ה'; ה"לב", ומעורר את תגובתו. המדרגות הגבוהות ביותר של תגובה זו — כתר, השער החמישים והטל של מוחא סתימאה — באות מאליהן, אך רק לאחר שהאדם עשה כל שביכולתו.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/likutei-torah/shir-hashirim/27

הנקודה

גם בגלות, כשישראל "ישנים", לבם ער: בירור הנפש הבהמית, ששורשה בתוהו גבוה יותר מסדר התיקון, עולה אל ה', ה"לב", ומעורר את תגובתו. המדרגות הגבוהות ביותר של תגובה זו — כתר, השער החמישים והטל של מוחא סתימאה — באות מאליהן, אך רק לאחר שהאדם עשה כל שביכולתו.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

המאמר מבאר את הפסוק "אני ישנה ולכי ער" (שיר השירים ה, ב). הנפש האלקית יורדת אל הנפש הבהמית, כדי שעל ידי האהבה והיראה שלה תיכנע הנפש הבהמית ותתהפך. זו עלייה, משום שהנפש הבהמית באה משמרי האופנים, ובעומק יותר — מעולם התוהו; לאחר בירורה היא נכללת באלקות וממשיכה את אור אין סוף באצילות. אז ה' הוא "לב" המקבל את ההקרבה כמיינ נוקבין ומשיב במיין דוכרין, בתנועה של רצוא ושוב. בגלות המחזור נמשך, אך בהסתר, והתפילה באה במקום הקרבות. "קול דודי דופק" הוא אותה פעימה מלמעלה: בפנימיות — התורה; ובחיצוניות — מה"אחוריים" של חכמה, שורש פקידה. "פתחי לי" מלמד שעבודתנו מגיעה רק לחכמה, ואילו כתר נפתח מאליו, כמו אולם שאין לו דלתות או היום החמישים שאינו נמנה, אך רק לאחר שעשינו את חלקנו. "אחותי", "רעייתי", "יונתי" ו"תמתי" הן ארבע מדרגות של עבודה, זו למעלה מזו, ו"הטל" ו"הקוצות" מתארים את ההמשכה שמעל סדר ההשתלשלות.

מבנה

1	ירידת הנשמה לצורך עלייה	19	הנפש האלקית מתלבשת בנפש הבהמית; כשהיא מעוררת אהבה ויראה, הנפש הבהמית מסכימה, נכנעת ומתהפכת, וזוהי מטרת הירידה.
2	מדוע הפיכת הנפש הבהמית היא עלייה	3-29	הנפש הבהמית באה משמרי האופנים, ושורשה בעולם התוהו, שעוצמתו גדולה מזו של התיקון. כשהיא מתבררת לאהבת ה', היא נכללת בגוף המלך וממשיכה את אור אין סוף באצילות; ה', ה"לב", מקבל אותה כמיינ נוקבין ומשיב במיין דוכרין, בתנועה של רצוא ושוב.
3	שינה בגלות ופעימת הדפיקה	49	בגלות העלאת המיין נוקבין והמשכת המיין דוכרין נמשכות, אך בהסתר, שכן התפילה החליפה את הגילוי הגלוי של הקרבות. "קול דודי דופק" הוא הפעימה מלמעלה: המשכה פנימית — התורה — מהצד הפנימי של אבא, והמשכה חיצונית מאחוריים דאבא; "דופק" הוא בגימטריה 184, שורש פק"ד, שפירושו "לזכור".
4	"פתחי לי": נקב המחט והאולם	6-59	ההתעוררות שלנו יכולה להגיע רק לחכמה; כתר, שלמעלה מסדר ההשתלשלות, נפתח מאליו, כמו הפתח נטול הדלתות של האולם, אך רק לאחר שעברו בשערים בעלי הדלתות, כשם שהיום החמישים של שבועות, שאינו נמנה, בא לאחר ארבעים ותשעה ימי ספירה. בסוגריים מוסבר שארבעים האמות של האולם הן שתי אותיות כ"ף שבכתר. לאחר מכן באות שתי המדרגות הראשונות: "אחותי" — אהבה טבעית, ו"רעייתי" — עבודה המשנה את טבעו של האדם.
5	"יונתי" ו"תמתי"	8-79	"יונתי" היא ההבטה התמידית, המתחדשת בכל עת, בכבוד המלך, בדומה לריצתו של אברהם ולשובו, הנמשכים מאור אין סוף שאין לו קץ. "תמתי" משלימה גם את חסרונותיהם של אחרים, כפי שעשה משה עבור כל ישראל, על ידי המשכת אור אין סוף, "שלמות הכול".

הטל הוא טל הבדולח של מוחא סתימאה, שלמעלה מסדר ההשתלשלות, ושום חטא אינו מעכבו. הקוצות הן השערות — י"ג תיקוני דיקנא וי"ג מידות הרחמים — שדרכן מגיע אור אין סוף לעולמות רק כהארה דקה, כשם שהטל יורד טיפות־טיפות בלילה.

מושגים

ירידה לצורך עלייה ירידה לצורך עלייה

הנשמה יורדת אל הגוף ואל הנפש הבהמית כדי להפוך אותם, ובאמצעות העבודה הזאת מגיעה למדרגה גבוהה מזו שהייתה בה קודם.

עולם התוהו עולם התהו

הסדר הקדום של אורות עזים בכלים צרים מכדי להכילם, שנשברו; הנפש הבהמית והמאכלים מושרשים שם, ולכן העלאתם היא עלייה גדולה.

מיין נוקבין ומיין דוכרין מיין נוקבין ומיין דוכרין

"מים נקביים" ו"מים זכריים": ההקרכה המועלית מלמטה וההמשכה שהיא מעוררת מלמעלה.

רצוא ושוב רצוא ושוב

התנועה הכפולה של עלייה והמשכה בחזרה למטה, המתוארת כאן כסגירה וכפתיחה של פעימת הלב.

אחוריים דאבא אחוריים דאבא

הצד החיצוני של חכמה, שיכול לרדת לעולמות התחתונים, שלא כמו פניה הפנימיים; זהו שורש הפעימה ופקידה, "זכירה".

כתר שלמעלה מסדר ההשתלשלות כתר

כתר אינו נמנה עם עשר הספירות; שום התעוררות מלמטה אינה מגיעה אליו, והאור שלו בא מאליו, כמו הפתח נטול הדלתות של האולם וכמו היום החמישים.

טל הבדולח (טלא דבדולחא) טלא דבדולחא

הלחלוחית של מוחא סתימאה, המוח הנסתר, שלמעלה מתחילת סדר ההשתלשלות; היא אינה נמנעת לעולם, כי אינה תלויה בהתעוררות מלמטה.

י"ג תיקוני דיקנא י"ג תיקוני דיקנא

ה"שערות" העליונות, י"ג מידות הרחמים, שדרכן מגיעה רק הארה מאור אין סוף אל מקור העולמות.

קטע 1 • 11

ירידת הנשמה לצורך עלייה

1 להבין ביאור הדברים ע"פ אני ישנה ולבי ער¹ כו'. הנה הנשמה ירדה מלמעלה מבחי' אלהות כמו

נשמת אברהם מעולם האהבה כי

כדי להבין את ביאור הדברים על הפסוק "אני ישנה ולבי ער" וכו': הנה, הנשמה ירדה מלמעלה, מבחינת אלוקות, כמו נשמת אברהם שמקורה בעולם האהבה. שכן

המאמר מבקש להסביר את הפסוק משיר השירים שבו אומרת הכלה, כנסת ישראל, שהיא ישנה אך לבה ער; הוא מפרש את הפסוק שלב אחר שלב. תחילה הוא עוסק בירידת הנשמה: כל נשמה יורדת מדרגה אלוקית מסוימת, כמו נשמת אברהם, שמידתו הייתה אהבה, ומקורה בעולם האהבה.

הנה יש בנשמות ע"ס [עשר ספירות] היינו שכל ומדות ומתלבשות בע"ס [בעשר ספירות] של נפש הבהמית וכשהנשמה מעוררת אהבה ויראה שלה הן אהבה הטבעית כנר לפני האבוקה והן אהבה שכליות וכיון הנה, בנשמות יש עשר ספירות, כלומר שכל ומדות, והן מתלבשות בעשר הספירות של נפש הבהמית. וכשהנשמה מעוררת את האהבה והיראה שלה — בין אם זו האהבה הטבעית, כנר לפני האבוקה, ובין אם זו אהבה שכלית — מכיוון ש

לנפש האלקית יש עשרה כוחות משלה — שכל ורגשות — והם מתלבשים בעשרת הכוחות המקבילים של נפש הבהמית. כשהנפש האלקית מעוררת את אהבתה ויראתה מה', בין אם זו האהבה הטבעית המולדת, הנמשכת אל ה' כפי שלהבת הנר נמשכת אל אבוקה גדולה, ובין אם זו אהבה שנוצרת מתוך הבנה, הדבר מתרחש בתוך כוחותיה של נפש הבהמית.

שהיא מלובשת בנפש הבהמית שבאדם הרי גם נפש הבהמית מסכמת ומתרצית לאהבה זו ואתכפייא ואתהפכא כו' וזהו תכלית ירידתה לצורך עלייה.

היא מתלבשת בנפש הבהמית שבאדם, גם נפש הבהמית מסכימה ומתרצה לאהבה זו, והיא נכפפת ומתבררת וכו'. וזהו תכלית ירידתה — לצורך עלייה.

מכיוון שהנפש האלקית פועלת באמצעות נפש הבהמית, גם נפש הבהמית נמשכת אחריה ומגיעה להסכמה לאהבה זו: תחילה היא נכפפת, ולבסוף מתהפכת. זו הסיבה שהנשמה ירדה אל הגוף: הירידה נועדה לאפשר את העלייה שמביאה עמה הפיכת נפש הבהמית.

קטע 2 • 21-3

מדוע הפיכת הנפש הבהמית היא עלייה

2 ולהבין מפני מה נקרא עלייה כשנהפכה נה"ב [נפש הבהמית] והענין כי הנה נפש הבהמית נלקחה מפני

אריה פני שור² כו' שהם חיות הקדש

כדי להבין מדוע הפיכת הנפש הבהמית נחשבת לעלייה, יש להבין שהנפש הבהמית נלקחה מבחינת "פני אריה", "פני שור" וכו', שהם חיות הקודש.

כדי להראות מדוע הפיכת הנפש הבהמית נחשבת לעלייה, אדמו"ר הזקן מצביע תחילה על מקורה: פני האריה ופני השור, שניים מארבעת הפנים של חיות הקודש — היצורים החיים הנושאים את המרכבה האלוהית בחזון יחזקאל. נמצא שלנפש הבהמית יש שורש קדוש.

והנה בבריאה הם שרפים וביצירה חיות ובעשי' [ובעשייה] אופנים וכולם בקדושה עצמה שכבר נתברר דהיינו שנמשך בהם כחי ביטול והאופנים ברעש גדול כו'

בבריאה הם שרפים, ביצירה — חיות, ובעשיה — אופנים; וכולם בקדושה עצמה, שכבר נתבררה, כלומר, נמשכת בהם בחינת ביטול, והאופנים הם "ברעש גדול" וכו'.

אותם מלאכים מופיעים בכל אחד משלושת העולמות התחתונים בשמות שונים: שרפים בבריאה, חיות ביצירה ואופנים בעשיה. כולם שייכים לקדושה שכבר נתבררה, שכן הם חדורים בביטול לה'. גם האופנים, הנמוכים שבהם, מבטאים זאת "ברעש גדול", כפי שמתואר בתפילת שחרית.

אך נפש הבהמית שבאדם שהיא כחי נפרד היא נלקחה מבחי' שמרי האופנים ופסולת שבהן שעדיין

אבל הנפש הבהמית שבאדם, שהיא בחינת ישות נפרדת, נלקחה מבחינת שמרי האופנים והפסולת שבהם, שעדיין...

נפשו הבהמית של האדם שונה: היא חווה את עצמה כמציאות נפרדת מה'. מקורה אינו במלאכים עצמם, אלא ב"שמרים" וב"פסולת" של האופנים — בשארית שעדיין לא נתבררה.

לא נבררו וצריכים בירור מבחי' שמרי האופנים ופסולת שבהן שעדיין לא נבררו וצריכים בירור ע"י הנשמה ויש בהם כחי פנימית ובחי' חיצוני'.

...לא נתבררו וצריכים בירור; מבחינת שמרי האופנים והפסולת שבהם, שעדיין לא נתבררו וצריכים בירור על ידי הנשמה. ויש בהם בחינת פנימיות ובחינת חיצוניות.

המילים על שמרי האופנים מופיעות פעמיים בעברית, והתרגום משמר את החזרה; בפעם השנייה מצוין מי מברר אותם: הנפש האלקית. גם בשמרים האלה יש פנימיות וחיצוניות.

הפנימי [הפנימיות / הפנימית] **ממנה היא הנפש הבהמית שבאדם והיא בעלת שכל ומדות וחיצוני ממנה היא נפש בהמה ממש.**

הפנימיות שבהם היא הנפש הבהמית שבאדם, שיש לה שכל ומדות; והחיצוניות שבהם היא נפש של בהמה ממש.

הפנימיות של השמרים האלה היא הנפש הבהמית שבאדם, שיש לה שכל ורגשות משלה; החיצוניות היא כוח החיים של בהמה ממש. הנפש הבהמית שבאדם היא אפוא החלק הפנימי ביותר במה שעדיין לא נתברר.

3 והנה מקור ושרש פני אריה כו' הם מעולם התהו מלפני מלך מלך³ וימלוך וימת כו' שנפלו בשבירת הכלים

והנה, המקור והשרש של "פני האריה" כו' הם מעולם התהו, מן התקופה שקדמה ל"לפני מלך מלך", ל"וימלוך... וימת" כו', שנפלו בשבירת הכלים.

פני האריה ופני השור הם עצמם בעלי שורש בעולם התהו, סדר האורות הראשון, העז והבלתי־ממוזג, שקדם לעולם התיקון. הקבלה מפרשת את מלכי אדום שמלכו "לפני מלך מלך" על ישראל, וכל אחד מהם "וימלוך" ואחר כך "וימת", כספירות התהו, שכליהן נשברו ונפלו.

ולכן הבהמה יותר חזקה ובריאה מאדם מפני שהיא מבחי' הגבורה ששרשה מעולם התהו ולכן כשמתעלה הנפש הבהמית היא בעילוי יותר וכענין מקום שבעלי תשובה עומדין⁴ כו'

ולכן הבהמה חזקה וחסונה יותר מן האדם, מפני שהיא מבחינת הגבורה, ששרשה מעולם התהו. משום כך, כשהנפש הבהמית מתעלה, היא מגיעה להתעלות גבוהה יותר, בדומה למאמר "מקום שבעלי תשובה עומדין" כו'.

זו הסיבה שבהמה חזקה מבחינה גופנית יותר מאדם: חיותה באה מגבורה, ששרשה בתהו, שאורותיו עזים יותר מאורות התיקון. לכן, כשהנפש הבהמית מתעלה, התעלותה גדולה יותר, בדומה לדברי חז"ל שבעלי תשובה עומדים במקום שאפילו צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד בו.

אך עלייה ובירור זה אינה נעשית בפעם אחד אלא לעולם כל ימי שדנותינו בעוה"ז צריך בירור אחר בירור

אולם עלייה ובירור אלה אינם נעשים בפעם אחת; כל עוד אנו שוהים בעולם הזה, בכל ימי חיינו, יש לברר פעם אחר פעם.

הבירור הזה אינו מתרחש פעם אחת בלבד. כל עוד אנו חיים בעולם הזה, העבודה נמשכת, בירור אחר בירור.

שהרי ומלכותו בכל משלה⁵ וכענין גלו לאדום שכינה עמהם^{6,7,8} היינו התלבשות השכינה וירידתה בע' [בשבעים] שרים להחיותם כו'

שהרי "ומלכותו בכל משלה", וכעין מאמר חז"ל "גלו לאדום — שכינה עמהם". כלומר, השכינה מתלבשת ויורדת אל שבעים השרים כדי להחיותם וכו'.

הסיבה היא שמלכות ה' מגיעה לכל דבר, גם לתחומים שמחוץ לקדושה. דברי חז"ל שכאשר ישראל גלו לאדום השכינה הלכה עמהם מתפרשים כאן כירידת השכינה אל שבעים השרים, הממונים הרוחניים על שבעים האומות, והתלבשותה בהם כדי להחיותם.

וצריך להעלותה תמיד והוא נקרא בחי אכילה למעלה רועה ישראל⁹ דהיינו עד"מ כמו המאכל שמחיה את האדם מפני

וצריך להעלותה תמיד; וזה נקרא בחינת אכילה למעלה, "רועה ישראל". כלומר, על דרך משל, כשם שהמזון מחיה את האדם, מפני...

מכיוון שהשכינה מתלבשת תמיד בכוחות התחתונים האלה, יש להעלותה שוב ושוב. העלאה זו נקראת "אכילה" למעלה, והיא נרמזת בתואר "רועה ישראל", שכן רועה מאכיל את צאנו; המשל הוא המזון המקיים את האדם.

שהוא מוצא פי¹⁰ ה' היותר גבוה מן מוצא פי ה' שבנשמת האדם כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] אחר למעשה בראשית¹¹ כך הנפש הבהמית ששרשה מעולם התהו

שהוא "מוצא פי ה'", הגבוה יותר מ"מוצא פי ה'" שבנשמת האדם, כדברי חז"ל: "אחר למעשה בראשית". כך גם הנפש הבהמית, ששרשה מעולם התהו,

המזון יכול לקיים את האדם מפני שהדיבור האלוקי המחיה אותו גבוה מן הדיבור האלוקי שבנשמת האדם. חז"ל מלמדים שהאדם נברא אחרון בסדר הבריאה, ולכן מה שנברא לפניו בא ממקור גבוה יותר. בדומה לכך, שורש הנפש הבהמית הוא בעולם התהו, הגבוה מסדר ההשתלשלות של התיקון.

שהוא לפני מלך מלך וע"י הבירור היא נעשית בחי אלהות ע"י התהפכות בבחי ביטול לאלהות ממש ואהבת ככל לבכך¹² ובכל נפשך ובכל חפץ ותענוג מי לי בשמים¹³ כו' ונחמד ונעים ונורא כו'.

שהוא "לפני מלך מלך"; ועל ידי הבירור היא נעשית בבחינת אלוקות, כשהיא מתהפכת לביטול לאלוקות ממש: "ואהבת ככל לבכך ובכל נפשך", ובכל רצון ותענוג; "מי לי בשמים" וכו', ו"נחמד ונעים ונורא" וכו'.

התהו קדם לתיקון, כשם שאותם מלכים מלכו "לפני מלך מלך" בישראל. כשהנפש הבהמית מתבררת, היא מתהפכת לביטול ונעשית אלוקית ממש: היא אוהבת את ה' "בכל לבכך ובכל נפשך", בכל רצונה ותענוגה, ואומרת "מי לי בשמים" — מלבדך; וה' נעשה בעיניה "נחמד ונעים ונורא", כלשון התפילות.

וזוהו תכלית עלייתי [עלייתה] לאשתאבא בגופא דמלכא ממש ועיזי היא ממשכת חיות ואור איס בכלים דאצילות

וזוהו תכלית עלייתה: להיכלל ממש בגופו של המלך. ועל ידי כך היא ממשיכה חיות ואור אין סוף אל הכלים דאצילות.

מטרת עליית הנפש הבהמית היא איחוד שלם, "להיכלל בגופו של המלך" — ביטוי קבלי לאיחוד עם ה' עצמו, ולא רק לקבלת הארה ממנו. באמצעות כך הנפש הבהמית שהשתנתה ממשיכה חיות ואור אין סוף אל הכלים של אצילות, העולם העליון ביותר.

וזוהו ועשיתם אתם כאלו עשאוני (ועיין לעיל נתבאר בע"א [באופן אחר] קצת דהיינו שמצד שרש נה"א [נפש האלקית] עצמה שעלו במחשבה כו')

וזוהו [פירוש] "ועשיתם אתם" — כאילו עשיתם אותי. (ראו לעיל, שם הוסבר הדבר בדרך מעט שונה: כלומר, מצד שורשה של הנפש האלקית עצמה, שעלתה במחשבה וכו',

כך נקראות המילים "ועשיתם אתם": "כאילו עשיתם אותי", שכן בהמשכת אור אין סוף לאצילות, עבודתו של האדם מביאה, כביכול, להתגלות ה' שם. בסוגריים מובאת הפניה להסבר קודם, שניסח זאת מעט אחרת: שם נאמר שהכוח להמשיך אור זה נובע משורש הנפש האלקית עצמה, שכן הנשמות "עלו במחשבה" [של ה'] עוד לפני שנברא דבר.

למעלה מחיות הכלים דע"ס [דעשר ספירות] עיזי יש בכחן להמשיך חיות ואור איס ב"ה בע"ס [בעשר ספירות] כו' ועמ"ש ע"פ ביום השמיני שלח¹⁴ ושני הענינים אמת ואפשר שזהו ג"ג ב' בחינות ד אחותי ורעיתי וכדלקמן)

שהוא למעלה מהחיות שבכלי עשר הספירות; משום כך יש בכוחן להמשיך חיות ואור אין סוף ברוך הוא אל עשר הספירות וכו'. וראו מה שכתוב על הפסוק "ביום השמיני שלח". שני הענינים אמת, ואפשר שזהו גם ענין של שתי הבחינות "אחותי" ו"רעיתי", כפי שיתבאר להלן.)

מכיוון ששורש הנשמות גבוה מהחיות שבכלי עשר הספירות, יש בכוחן להמשיך את אור אין סוף אל הספירות האלה. הסוגריים מפנים גם למאמר על הפסוק "ביום השמיני שלח", קובעים ששני ההסברים אמת — האחד מצד שורש הנפש האלקית, והאחר מצד בירור הנפש הבהמית — ומציעים שהם שתי הבחינות "אחותי" ו"רעיתי", שיתבארו בהמשך המאמר.

ולכן נקרא הקב"ה בשם לב כמ"ש צור לבבי¹⁵ כו' כי הלב מקבל הדם מהכבד שהכבד מבשל הדם ושולח המוכחר ללב ונסגר ואח"כ נמשך כח מן המוח ופותח את הלב

ולכן נקרא הקב"ה בשם "לב", ככתוב: "צור לבבי" וכו'. הלב מקבל את הדם מן הכבד: הכבד מבשל את הדם ושולח ללב את החלק המוכחר, והלב נסגר; לאחר מכן נמשך כוח מן המוח והוא פותח את הלב.

מכיוון שה' מקבל את בירור הנפש הבהמית, הוא נקרא "לב", כמו בפסוק "צור לבבי". המשל מבוסס על תיאור פעולת הגוף שבו משתמש אדמו"ר הזקן: הכבד "מבשל" את הדם ושולח את חלקו המוכחר ללב, והלב נסגר; לאחר מכן כוח מן המוח פותח אותו.

ואזי נמשך ומתפשט הדם ממנו ולחץ שיוצא ממנו לריאה ומתחבר ונמשך לכל האברים כך הקב"ה נקרא בשם לב עדי"מ שמקבל מאתעדלית [מאתערותא דלתתא] מכירור נפש הבהמית שנתברר בבחי' ואהבת ככל לבכך כו'

ואז הדם נמשך ומתפשט ממנו והלאה: הוא יוצא ממנו אל הריאה, מתחבר ומשתלשל אל כל האברים. כך גם הקב"ה נקרא, בדרך משל, בשם "לב", מפני שהוא מקבל מאתערותא דלתתא — מכירור הנפש הבהמית, שהתבררה בבחינת "ואהבת ככל לבכך" וכו',

כשהלב נפתח, הדם זורם ממנו אל הריאות ומשם אל כל האברים. בדומה לכך, ה', שהוא ה"לב", מקבל את מה שאתערותא דלתתא מעלה אליו: את הנפש הבהמית שהתבררה עד שהיא אוהבת את ה' "בכל לבכך".

שהוא נקרא העלאת מ"ן [מיינ נוקבין] עדי"מ המאכל שנתברר והכבד שולח המוכחר ללב כו' ועי"ז נמשך המשכת מ"ד [מיינ דוכרין] שיורד המשכה מח"ע [מחכמה עילאה] ופותח את הלב ומשפיע החיות שבתוכו למטה

דבר זה נקרא העלאת מ"ן, בדרך משל למאכל שהתברר, והכבד שולח את החלק המוכחר שבו אל הלב וכו'. ועל ידי כך נמשכת המשכת מ"ד: שפע יורד מחכמה עילאה, פותח את הלב ומשפיע למטה את החיות שבתוכו.

ההקדמה שמלמטה נקראת העלאת מ"ן — המונח הקבלי ליוזמה מלמטה המעוררת תגובה מלמעלה — בדומה למאכל שהתברר והכבד שולח את חלקו המוכחר אל הלב. בתגובה נמשכים למטה מ"ד, שפע הבא מחכמה עילאה, אשר, בדומה למוח הפותח את הלב, פותח את הלב העליון ומזרים את החיות שבו אל העולמות.

ולכן כמו שהלב דופק ברצוא ושוב מפני הסגירה והפתיחה הנ"ל כן החיות רצוא ושוב כו':

ולכן, כשם שהלב פועם ברצוא ושוב בעקבות הסגירה והפתיחה האמורות, כך גם החיות נמשכת ברצוא ושוב וכו'.

כשם שהלב פועם באמצעות סגירה ופתיחה לסירוגין, כך גם החיות האלקית פועמת ב"רצוא ושוב" — עולה למעלה ושבה ונמשכת למטה. פעימת הלב מכינה את ההסבר שבפסקה הבאה למילים "קול דודי דופק": המילה "דופק" מציינת גם פעימה.

קטע 3 • 41

שינה בגלות ופעימת הדפיקה

4 והנה בגלות נאמר אני ישנה אותותינו לא ראינו שהעלאה אינו בשלימות ככל לבכך וגם ההמשכה

אינה בבחי' גילוי ממש להיות נגלה אור א"ס ב"ה לעיני בשר

והנה, בגלות נאמר: "אני ישנה" — "אותותינו לא ראינו". ההעלאה אינה בשלמות, בבחינת "בכל לבכך", וגם ההמשכה אינה בגילוי ממש, כך שאור אין סוף ברוך הוא יתגלה לעיני בשר,

המילים הראשונות של הפסוק מתפרשות כאן על הגלות: "אני ישנה" מתאר את המצב שבו, כפי שמקונן המזמור, "אותותינו לא ראינו". שני הכיוונים של המעגל שתואר קודם נחלשים: ההעלאה מלמטה אינה שלמה, ואינה באמת "בכל לבכך", והזרימה מלמעלה אינה מתגלה בגלוי, כך שהאלקות אינה נראית לעיני בשר.

כמו בזמן בית המקדש שהיו רואין אש שיורד מלמעלה אריה דאכיל קרבנין כו' וגם אותות ומופתים שראו את היד הגדולה אשר עשה¹⁶ ה' כו' משא"כ בזמן הגלות שדומה כאילו העולם כמנהגו נוהג¹⁷ כפי הטבע

כפי שהיה בזמן בית המקדש, כשראו אש יורדת מלמעלה — "אריה דאכיל קרבנין" וכו' — וכן אותות ומופתים, כשראו "את היד הגדולה אשר עשה ה'" וכו'. לא כן בזמן הגלות, שנדמה כאילו "העולם כמנהגו נוהג" על פי הטבע.

בזמן בית המקדש האלקות הייתה גלויה: אש ירדה מן השמים על המזבח, ותוארה כ"אריה דאכיל קרבנין", והיו גם ניסים גלויים, כמו על הים, כשישראל "ראו את היד הגדולה". בגלות הכול נראה טבעי, כאילו "העולם כמנהגו נוהג".

אך מ"מ ולבי ער שלכן הגלות דומה לשינה שכל החיות הוא בשלימות רק שנסתם מראה עיניו שאינו רואה וכן ההעלאה והמשכה הנ"ל נעשה אלא שאינו בגלוי כי

אך בכל זאת, "ולבי ער". משום כך הגלות דומה לשינה: כל החיות בשלמות, ורק מראה העיניים נסתם, כך שאין האדם רואה. כך גם ההעלאה והמשכה האמורות אכן מתרחשות, אלא שאינן בגילוי. כי

ובכל זאת, "ולבי ער". הגלות נמשלה לשינה דווקא מפני שהאדם הישן חי במלואו ורק עיניו עצומות; כך גם בגלות ההעלאה והמשכה עדיין מתרחשות, אלא שהן נסתרות.

הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] שתפלות במקום קרבנות¹⁸ תקנום אך ההפרש שבין תפלה לקרבנות שבקרבנות בזמן המקדש הי' [היה] נמשך גילוי אלהות בגילוי ממש

הנה אמרו רבותינו ז"ל שתיקנו את התפילות במקום הקרבנות. אך ההבדל בין התפילה לקרבנות הוא שבקרבנות, בזמן בית המקדש, נמשכה התגלות אלקות בגילוי ממש,

חז"ל מלמדים שהתפילות היומיומיות תוקנו במקום הקרבנות שבמקדש, ולכן התפילה ממלאת כיום את התפקיד שמילאו הקרבנות. ההבדל הוא שהאלקות שנמשכה באמצעות הקרבנות הייתה גלויה לעין.

אבל בתפלה הוא בהעלם ומזה נמשך עוד להיות קול דודי דופק¹⁹ דפק שעל היד הוא חיצוניות ודפק שבלב הוא פנימית וכ"ז [וכל זה] נמשך ע"י המשכה מהמוח ללב כו'

ואילו בתפילה הדבר הוא בהעלם. מכך נמשך גם "קול דודי דופק". הדופק שביד הוא החיצוניות, והדופק שבלב הוא הפנימיות; וכל זה נמשך באמצעות המשכה מן המוח אל הלב וכו'.

בתפילה אותה זרימה באה בהעלם. מכאן מגיעים למילות הפסוק הבאות, "קול דודי דופק": "דופק" הוא גם פעימת דופק, והדופק המורגש בשורש כף היד הוא הביטוי החיצוני לפעימה שבתוך הלב; שניהם נובעים מהמשכה מן המוח אל הלב.

וכמ"כ [וכמו כן] למעלה ע"י האתעדל"ית [האתערותא דלתתא] והרצוא נמשך האתעדל"יע [האתערותא דלעילא] והשוב ג"כ כב' בחינות פנימית וחיצונית הפנימית היינו המשכת התורה ויקם עדות ביעקב²⁰ ותורה שם בישראל תשב"כ [תורה שבכתב] הוא

וכך גם למעלה: באמצעות האתערותא דלתתא וה"רצוא", נמשכות האתערותא דלעילא וה"שוב", וגם הן בשתי בחינות — פנימית וחיצונית. הפנימית היא המשכת התורה: "ויקם עדות ביעקב, ותורה שם בישראל". התורה שבכתב היא

כך גם למעלה: ה"רצוא", העלייה הנובעת מהאתערותא דלתתא, מעורר את ה"שוב", את הזרימה של האתערותא דלעילא; וגם לזרימה זו יש בחינה פנימית ובחינה חיצונית. הבחינה הפנימית היא נתינת התורה, שאותה ה' "הקים ביעקב" ו"שם בישראל".

בחי' מוחין דאבא ותשב"ע"פ [ותורה שבעל פה] מבחי' מוחין דאימא והמשכה היא פנימית בלב ממש (וע' מענין קול דודי דופק בפ"י הרמ"ז [הרב משה זכות] בזהר וארא דכ"ו ע"א ואי אתער²¹ כו')

מבחינת מוחין דאבא, והתורה שבעל פה היא מבחינת מוחין דאימא; והמשכה זו היא פנימית, עד תוך הלב ממש. (ועיינו בענין "קול דודי דופק" בפירוש הרמ"ז על הזוהר, פרשת וארא, דף כ"ו ע"א, על הקטע "ואי אתער" וכו').

התורה שבכתב נמשכת מהמוחין דאבא — חכמה — והתורה שבעל פה מהמוחין דאימא — בינה. המשכה זו מגיעה עד פנימיות הלב ממש. בסוגריים מובא עיון בפירוש הרמ"ז, רבי משה זכות, על קטע בזהר בפרשת וארא העוסק בכנסת ישראל בגלות.

אך ההמשכה הב' היא חיצונית והיא נמשכה מבחי' אחוריים דאבא והוא בחי' הדפק שדופק על היד כמו שדופק על הלב שהדפק ההוא ג"כ מבחי' חכמה

אך ההמשכה השנייה היא בחינת החיצונית, והיא נמשכת מבחינת אחוריים דאבא. זוהי בחינת הדופק הפועם ביד, כשם שהוא פועם כלל; שכן גם הדופק הזה הוא מבחינת חכמה.

הזרימה השנייה היא חיצונית, ונמשכת מ"אחוריים" דאבא — הצד החיצוני של חכמה. היא מקבילה לדופק שבשורש כף היד, הפועם כשם שהלב פועם; גם דופק זה נובע מחכמה.

ולכן יש בו בחי' נקודות קמ"ץ פת"ח כו' שעיי' ניכר החולי באיזו בחי' פגם כמ"ש בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] פ' וירא ובמ"ח

ולכן יש בו בחינה של סימני הניקוד, קמץ, פתח וכו', שבאמצעותם ניכר באיזו בחינה נמצא הפגם הגורם למחלה, כפי שנכתב בלקוטי תורה של האריז"ל, פרשת וירא, ובמשנת חסידים.

מכיוון שהדופק נובע מחכמה, הוא נושא את תבנית סימני הניקוד, כגון קמץ ופתח. לקוטי תורה של האריז"ל על פרשת וירא ומשנת חסידים מתארים כיצד תבניות אלה בדופק מגלות איזה פגם עומד ביסוד המחלה.

והיינו כי הנקודות הם בחכמה ושם הוא אור א"ס כי אין אור א"ס שורה אלא בחכמה ומשם נמשך הדפק

כלומר, סימני הניקוד שייכים לחכמה, ושם נמצא אור אין סוף, שכן אור אין סוף שורה רק בחכמה; ומשם נמשך הדופק,

סימני הניקוד שייכים לחכמה, ובחכמה שורה אור אין סוף, שכן אור זה שורה רק בחכמה. משום כך הדופק נמשך משם.

אלא שהוא נמשך מבחי' אחוריים היינו כי דפק אותיות קפ"ד (שהוא מספר וחשבון אחוריים דשם ע"ב

[שם ע"ב] ע' [עיינ] בע"ח [בעץ חיים] שער רפ"ח ניצוצין פ"ב [פרק ב'] מדרגה ח' כו')

אלא שהוא נמשך מבחינת האחוריים. כלומר, האותיות של "דפק" הן האותיות של "קפ"ד" (184), שהוא המספר והחשבון של צורת האחוריים של שם ע"ב; ראו עץ חיים, שער רפ"ח ניצוצין, פרק ב, מדרגה ח וכו'.

אבל הדופק נמשך מ"אחוריה" של חכמה. האותיות של "דפק" הן אותיות המספר 184 (קפ"ד), שהוא סכום צורת ה"אחוריים" של שם ע"ב: הוי' במילוי יודיין, שסכום אותיותיה 72, כשהשם נכתב אות אחר אות בהדרגה $(20 + 35 + 57 + 72 = 184)$. הסוגריים מציינים את המקום בעץ חיים.

ושם הוא שרש הפקידה וה' פקד את שרה²² דהיינו כשנמשך בחי' אחוריים קפ"ד פקד אבל בבחי' פנימית שרה אין לה ולד²³

ושם שורש הפקידה, "וה' פקד את שרה". כלומר, כאשר נמשכת בחינת האחוריים, קפ"ד, זהו "פקד"; אבל מבחינת הפנימיות, "שרה אין לה ולד".

בחינת ה"אחוריים" הזאת היא שורש הפקידה, כלומר זכירת ה' המביאה לידי לידה, כפי שנאמר: "וה' פקד את שרה". "פקד" כתוב באותן אותיות כמו 184 (קפ"ד). מצד הפנימיות לבדה, לשרה "אין לה ולד".

כי כשבא הארה מבחי' אחוריים דחכמה אזי יכול להיות נמשך ולד לשרה אבל מבחי' פנימית אינו יכול לבא בהשתלשלו [בהשתלשלות] למטה להיות ולד לשרה וכמ"ש בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] שם

כאשר באה הארה מבחינת האחוריים של חכמה, אפשר שתימשך לשרה לידת ולד; אבל מבחינת הפנימיות אין הדבר יכול לרדת בהשתלשלות למטה ולהיות ולד לשרה, כפי שנכתב בלקוטי תורה של הארי" שם.

אפשר שתימשך לשרה לידת ולד מבחינת האחוריים של חכמה, אבל הפנימיות אינה יכולה לרדת בהשתלשלות העולמות ולהביא לידי לידה למטה. לקוטי תורה של הארי" על פרשת וירא אומר זאת גם הוא.

כי אין פנימית אבא עצמו יורד למטה רק מבחי' אחריו נמשך בחי' פקד את שרה וכן פקד פקדתי את העשוי²⁴ כו' שנמשך אפי' [אפילו] בבחי' מצרים כו'

שכן פנימיות אבא עצמו אינה יורדת למטה; רק מבחינת האחוריים שלו נמשכת בחינת "פקד את שרה". וכך גם "פקד פקדתי את העשוי" כו', שנמשכת אפילו לבחינת מצרים וכו'.

פנימיות אבא אינה יורדת; רק מבחינת האחוריים שלו באה "פקד את שרה", וכך גם ההבטחה על הגאולה, "פקד פקדתי את העשוי לכם", שהגיעה אפילו למצרים, למקום הנמוך ביותר.

(ועי' בעי'ח [בעץ חיים] שער הק"ש [הקריאת שמע] פט"ו [פרק ט"ו / פרשה ט"ו] מענין פנימית אבא ועי' נאמר ופני לא יראו²⁵ רק לעי' [לעתיד לבוא] יהיה גילוי בחינה זו ועי' יאמרו ליצחק לעתיד דייקא כי אתה אבינו²⁶ ועמ"ש בדי"ה ואכלתם אכול):^{27,28}

(ראו עץ חיים, שער קריאת שמע, פרק ט"ו, בעניין פנימיות אבא. ועל כך נאמר "ופני לא יראו"; רק לעתיד לבוא תהיה בחינה זו בהתגלות. ועל כך יאמרו ליצחק דווקא לעתיד: "כי אתה אבינו". וראו מה שנכתב במאמר המתחיל "ואכלתם אכול".)

ההערה מפנה לעץ חיים העוסק בפנימיות אבא, שעליה נאמר "ופני לא יראו": היא נסתרת כעת ותתגלה רק לעתיד לבוא. משום כך אומרים חז"ל שדווקא "לעתיד" יאמרו ישראל ליצחק: "כי אתה אבינו"; להרחבה מובא המאמר על "ואכלתם אכול".

קטע 4 • 51-6

"פתחי לי": נקב המחט והאולם

5 ב פתחי לי. הנה ארזי' [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] פתחו לי כחודה של מחטה²⁹ ואני אפתח לכם כפתחו של אולם

2. "פתחי לי" — פתחו לי פתח כפתחו של מחט, ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם.

הביטוי השני בפסוק הוא "פתחי לי". חז"ל דורשים אותו כאילו ה' אומר לישראל: פתחו לי פתח קטן כפתחו של מחט, ואני אפתח לכם פתח רחב כפתחו של אולם — האולם הגדול שבחזית ההיכל בבית המקדש.

כי כל השערים^{30,31} היי [היה] להם דלתות חוץ משל אולם שהדלתות פמים נסגרים והם כנגד אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] אשר לפי אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] וכשיש אתעדל"ת נפתח הדלת כו'

כל השערים היו להם דלתות, חוץ משער האולם. הדלתות נסגרות לפעמים, והן כנגד אתערותא דלעילא המתאימה לאתערותא דלתתא: כשיש אתערותא דלתתא, הדלת נפתחת וכו'.

כפי שמתואר במשנה, לכל שערי המקדש היו דלתות, מלבד פתח האולם. הדלתות, שפעמים הן סגורות ופעמים פתוחות, מסמלות אתערותא דלעילא המתאימה לאתערותא דלתתא: כשאנו מעוררים את עצמנו, הדלת נפתחת.

אמנם אתעדלית [אתערותא דלתתא] אינו יכול להגיע רק לבחי' חכמה ראשית ההשתלשלות וכולם בחכמה עשית³² ע"כ יכול אתעדלית [אתערותא דלתתא] להמשיך משם אתעדלית [אתערותא דלעילא]

אולם אתערותא דלתתא יכולה להגיע רק עד בחינת חכמה, ראשית ההשתלשלות, שהרי "כולם בחכמה עשית"; לכן יכולה אתערותא דלתתא להמשיך משם אתערותא דלעילא.

ההתעוררות שלנו יכולה להגיע רק עד חכמה, הדרגה הראשונה בהשתלשלות, שכן "כולם בחכמה עשית". מדרגה זו היוזמה שלנו יכולה לעורר תגובה מלמעלה.

אבל למדרגת כתר אשר הוא למעלה מגדר ההשתלשלות (ועמ"ש בביאור ע"פ צאינה וראינה^{33,34} שאין הכתר ממנין ע"ס [עשר ספירות] כו' וההתחלה הוא מחכמה וגם מכתר למדרגת חכמה בא דרך דילוג)

אבל אל מדרגת כתר, שהיא למעלה מגדר ההשתלשלות — ועיין במה שנתבאר בביאור על הפסוק "צאינה וראינה", שכתר אינו נמנה בעשר הספירות וכו', ותחילתן היא מחכמה; וגם מכתר אל מדרגת חכמה ההמשכה באה בדרך דילוג —

אבל כתר נמצא למעלה מכל ההשתלשלות. הסוגריים מזכירים ביאור קודם על הפסוק "צאינה וראינה", שלפיו כתר אינו נמנה עם עשר הספירות, המתחילות מחכמה, וגם ההמשכה מכתר לחכמה באה בדרך של "דילוג" ולא בהדרגה.

איך יכול העלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] לעורר משם מ"ד [מ"ן דוכרין] רק ההמשכה משם הוא בא מעצמו (ועמ"ש מזה בפי' בשלח בדי' וה' הולך לפניו יומם)³⁵

איך יכולה העלאת מ"ן לעורר משם מ"ד? אלא שההמשכה משם באה מאליה. ועיין במה שנתבאר על כך בפרשת בשלח, במאמר המתחיל "וה' הולך לפניו יומם".

אם כן, כיצד יכולה העלאת מ"ן שלנו לעורר מ"ד מכתר? אין היא יכולה לעשות זאת; מה שנמשך משם בא מאליה. הסוגריים מפנים למאמר על "וה' הולך לפניו יומם" בפרשת בשלח, להרחבה בעניין.

ועי' רומז פתחו של אולם אשר לא הי' [היה] לו דלתות כלל. רק הוא פתוח תמיד מעצמו.

וזהו הרמז בפתחו של אולם, שלא היו לו דלתות כלל, אלא הוא פתוח תמיד מאליה.

לכן לא היו לפתח האולם דלתות כלל: הוא פתוח תמיד מאליה, בדומה לאור הכתר, שאינו תלוי בפתחה שלנו.

אבל עכ"ז [עם כל זה] אין הארה זו מהכתר נמשך ומתגלה רק אחרי שיש שלימות למטה דהיינו בבחינת השתלשלות מחכמה ולמטה אזי שורה ג"כ מה שלמעלה מהשתלשלות

אף על פי כן, הארה זו מהכתר נמשכת ומתגלה רק לאחר שיש שלימות למטה, כלומר בבחינת ההשתלשלות מחכמה ולמטה; אז שורה גם מה שלמעלה מההשתלשלות.

ובכל זאת, אור הכתר נמשך ומתגלה רק לאחר שיש שלימות למטה, בדרגות מחכמה ולמטה; רק אז שורה שם גם מה שלמעלה מההשתלשלות.

והיינו כשהאדם עושה כל מה שבכח נפשו בחכמתו ומדותיו אהוי"ר [אהבה ויראה] ואזי ממילא נמשך רצון העליון שאין כנגדו בכח נפש האדם

כלומר, כשהאדם עושה כל מה שבכוח נפשו — בחכמתו ובמדותיו, באהבה ויראה — אזי ממילא נמשך הרצון העליון, שאין בנפש האדם כוח המקביל לו.

בעבודת האדם פירוש הדבר הוא שכאשר אדם עושה כל מה שבכוחו, בשכלו וברגשותיו, באהבה ויראה, נמשך מאליו הרצון העליון, שאין בנפש האדם דבר שיכול להשתוות אליו או להפיק אותו.

ולכן גם לכנוס לתוך פתחו של אולם היי [היה] צריך לילך דרך כמה שערים שהיי [שהיה] להם דלתות

ולכן, גם כדי להיכנס בפתח האולם היה צריך לעבור דרך כמה שערים שהיו להם דלתות;

כך היה בבית המקדש: גם כדי להגיע לפתחו הפתוח של האולם היה צריך לעבור דרך כמה שערים שהיו להם דלתות.

אלא שאז בהגיע אח"כ לפתחו של אולם עצמו א"צ [אין צריך / אינו צריך] לפתוח דלתות כי הוא פתוח ואין לו דלתות כו'

אלא שכאשר הגיעו אחר כך לפתח האולם עצמו, לא היה צורך לפתוח דלתות, שכן הוא פתוח ואין לו דלתות וכו'.

משהגיעו לפתח האולם עצמו, לא נותר עוד דבר לפתוח, שכן לא היו לו דלתות.

ודוגמא זאת מצינו בהארת הכתר בחג השבועות שהוא שער החמשים מנש"ב [מנ"י שערי בינה] וע"ז נאמר תספרו חמשים יום.³⁶

ודוגמה לכך אנו מוצאים בהארת הכתר בחג השבועות, שהוא השער החמשים מחמישים שערי הבינה; ועל כך נאמר: "תספרו חמשים יום".

חג השבועות מקביל לכך: בחג השבועות מאיר אור הכתר, שהוא השער החמשים מחמישים שערי הבינה. משום כך נאמר בפסוק "תספרו חמשים יום", אף שכפי שיוסבר בפסקה הבאה, סופרים רק ארבעים ותשעה.

6 והרי אין סופרין רק מ"ט ימים שהם המשכות מ"ט שערי בינה ע"י שסופרין היום היום שני ימים כו' ויום החמשים אין סופרין בשבועות.

אכן, סופרים רק ארבעים ותשעה ימים, שהם המשכות של ארבעים ותשעת שערי בינה, באמצעות הספירה: "היום יום אחד", "היום שני ימים" וכו'; ואילו את היום החמשים אין סופרים בשבועות.

בספירת העומר סופרים רק ארבעים ותשעה ימים, ובכל יום נמשך אחד מארבעים ותשעת שערי בינה באמצעות האמירה "היום יום אחד", וכן הלאה. את היום החמשים, חג השבועות עצמו, אין סופרים כלל.

והיינו כי לשם אין מגיע כלל מעשה התחתונים ואין בנו כח להמשיכו ע"י ספירה אלא הוא נמשך מאליו וממילא בלי ספירה שלנו.

הסיבה לכך היא שמעשיהם של הנבראים התחתונים אינם מגיעים לשם כלל, ואין לנו כוח להמשיך זאת באמצעות ספירה; אלא הדבר נמשך מאליו וממילא, בלי ספירתנו.

את השער החמישים אין סופרים משום ששום מעשה שלמטה אינו מגיע אליו; ספירתנו אינה יכולה להמשיכו. הוא נמשך מאליו, כמו אור הכתר שתואר בפסקה הקודמת.

אלא שעכ"ז [שעם כל זה] אינו נמשך אלא בהקדים תחלה ספירת העומר מ"ט ימים דהיינו אחר שיאיר ויומשך האתעדל"ע [האתערותא דלעילא] מה שבכח האדם להמשיך

אף על פי כן, הוא נמשך רק לאחר שקדמה לכך ספירת העומר במשך ארבעים ותשעה ימים; כלומר, לאחר שהאור שיכול אדם להמשיך באמצעות אתערותא דלעילא מאיר ונמשך.

אף על פי כן, השער החמישים נמשך רק לאחר שנספרו ארבעים ותשעת הימים, כלומר, לאחר שהמשכנו את כל האתערותא דלעילא שבכוחו של אדם להמשיך.

כי אחר שיש לו שלימות מלמטה ג"כ בבחי' ההשתלשלות אזי דוקא שורה ונמשך ג"כ ממילא מה שלמעלה מהשתלשלות ואתעדל"ת [ואתערותא דלתתא] כו'

כי לאחר שיש גם שלמות מלמטה, בבחינת ההשתלשלות, אז דווקא שורה ונמשך מאליו גם מה שלמעלה מההשתלשלות [ומאתערותא דלתתא] וכו'.

לאחר שיש שלמות מלמטה, בתוך ההשתלשלות, אז ורק אז שורה מאליו מה שלמעלה גם מההשתלשלות וגם מהאתערותא שלנו.

ולכן נאמר תספרו חמשים יום³⁷ כו' שמעלה עלינו הכתוב כאלו המשכנו יום החמשים הגם שאין שייך בו בעצם ספירה והמשכה שלנו אך לפי שיום החמשים והתגלותו שממילא תלוי ג"כ בספירת מ"ט ימים תחלה.

ולכן נאמר: "תספרו חמשים יום" וכו' — הכתוב מחשיב לנו כאילו המשכנו את היום החמישים, אף שספירתנו והמשכתנו אינן שייכות אליו מצד עצמו; אלא שהיום החמישים וגילוי, הבא מאליו, תלויים גם הם בכך שנספור תחילה ארבעים ותשעה ימים.

כך מובן מדוע נאמר בפסוק "תספרו חמשים יום", אף שסופרים רק ארבעים ותשעה: הכתוב מחשיב לנו כאילו המשכנו את היום החמישים, משום שאף שספירתנו אינה יכולה להגיע אליו, גילוי תלוי בכך שנספור תחילה את ארבעים ותשעה הימים.

ועדי"ז הוא ענין פתחו לי כחודה של מחט כי כל ההשתלשלות נקי חודה של מחט נגד רצון העליון כו' וכך גם בעניין "פתחו לי [פתח] כחודה של מחט": כל ההשתלשלות נקראת "חודה של מחט" ביחס לרצון העליון וכו'.

כך גם בעניין "פתחו לי כחודה של מחט": כל ההשתלשלות — כל מה שעבודתנו יכולה לפתוח — אינה אלא חודה של מחט ביחס לרצון העליון, שאחר כך פותח "כפתחו של אולם".

(ועמ"ש מזה סד"ה ויקח קרח³⁸ והנה פתחו של אולם היה ארבעים אמה³⁹ והוא ב' פעמים כ"ף דההה ההפרש בין אני לאנכי⁴⁰ הוא הכ"ף כי אני הוא בבחי' מלכות

(ועיינו במה שנכתב על כך בסוף המאמר המתחיל "ויקח קרח". פתחו של אולם היה בגובה ארבעים אמה, כלומר פעמיים כ'. ההבדל בין "אני" ל"אנכי" הוא האות כ', כי "אני" הוא בבחינת מלכות,

סוגריים ארוכים אלה מפנים תחילה לסוף המאמר על "ויקח קרח", ומסבירים מדוע פתחו של אולם היה בגובה ארבעים אמה: ארבעים הם פעמיים עשרים, ערכה של האות כ'. כי היא גם ההבדל בין "אנכי" ל"אני", שתי מילים בעברית שפירושן "אני": "אני" הוא בחינת מלכות, ה"אני" האלוקי המתייחס לעולמות.

אבל אנכי הוא כתר ולכן אנכי הוא בחי' התנשאות יותר מאני כענין מלך המלכים גם כ' [כתב] ר"ת [ראשי תיבות] כתר וכן עשרים הוא⁴¹ גימ' [גימטריא] כתר.

ואילו "אנכי" הוא כתר. לכן "אנכי" הוא בחינה של התנשאות גדולה יותר מ"אני", כמו בביטוי "מלך המלכים". גם כ' היא ראשי התיבות של כתר, וכן עשרים הוא בגימטריה כתר.

"אנכי", שנוספה בו האות כ', הוא כתר — "אני" נעלה יותר, כשם ש"מלך המלכים" נעלה ממלך. כי קשורה לכתר בשתי דרכים: היא האות הראשונה במילה "כתר", והמילה "עשרים", שערכה של כ', שווה בגימטריה לכתר, שערכו 620.

והנה כתיב אנכי אנכי^{42,43} ב"פ [ב' פעמים] אנכי היינו ענין כי גאה גאה⁴⁴ ב"פ [ב' פעמים] גאה והוא ענין ב' הבחי' שבכתר בחינה התחתונה שבמאציל ושרש הנאצלים

כעת, נאמר "אני, אני" — פעמיים "אני". זהו ענין "כי גאה גאה" — פעמיים "גאה". והכוונה לשתי הבחינות שבכתר: הבחינה התחתונה שבמאציל, ושרש הנאצלים.

הכתוב כופל את המילים "אני, אני", כפי שהוא כופל את המילים "גאה גאה" בשירת הים. הכפילות מצביעה על שתי הבחינות שבכתר: הבחינה העליונה שבו, שהיא הבחינה התחתונה של המאציל עצמו, והבחינה התחתונה שבו, שהיא השרש שממנו נמשכות הבחינות הנאצלות.

וזהו שתוק כך עלה במחשבה⁴⁵ כך⁴⁶ היינו ב"פ [בי פעמים] כ"ף הנ"ל עי' [עיינ] בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער נפ"א [נפילת אפים] פ"ה⁴⁷ ולכן ע"ז רמז פתחו של אולם⁴⁸ שהיה גבוה ב"פ [בי פעמים] עשרים אמה והוא ענין מ"ש לע"ל [לעתידי לבוא]

וזהו [פירוש] "שתוק, כך עלה במחשבה" — "כך": פעמיים כ"ף, כנזכר לעיל (ראו פרי עץ חיים, שער נפילת אפים, פרק ה). לכן גם פתח האולם רמז לכך, בהיותו גבוה ארבעים אמה, פעמיים עשרים אמה. וזהו ענין הכתוב על הזמן העתידי לבוא:

בגמרא, כשמשא שאל את ר' עקיבא, נאמר לו פעמיים: "שתוק, כך עלה במחשבה לפני". פרי עץ חיים מפרש את המילה "כך" כשתי אותיות כ"ף; אלה הן אותן שתי כ"פים שביטא פתח האולם, שגובהו היה פעמיים עשרים אמה. הסוגריים מקשרים את הדברים לפסוק על הזמן העתידי לבוא.

הנה ישכיל עבדי⁴⁹ כו' וגבה מאד וזהו ואני אפתח לך כפתחו של אולם גם אולם לשון כח וחוזק וגם כמ"ש ואולם חי אני וימלא כבוד⁵⁰ ה' כו').

"הנה ישכיל עבדי" וגו', "וגבה מאד". וזהו "ואני אפתח לך כפתחו של אולם". גם המילה "אולם" מבטאת כוח וחוזק, וכן נאמר: "ואולם חי אני וימלא כבוד ה' וגו'".

הפסוק "הנה ישכיל עבדי" ... וגבה מאד" מדבר על הגובה שיתגלה לעתיד לבוא; גובה זה הוא הפתח "כפתחו של אולם" שה' מבטיח לפתוח. המילה "אולם" מבטאת גם כוח, והיא מופיעה גם בפסוק "ואולם חי אני", וימלא כבוד ה' את כל הארץ".

והנה ענין הפתיחה זו של פתחי לי נחלקת לבי בחי' הא' היא אחותי היא אהבה הטבעית שבטבע הנפש מתולדתה כאהבת אח ואחות שאהבתם היא טבעית מצד תולדותם שהם ממקור ושרש א'

והנה הפתיחה הזאת של "פתחי ליי" נחלקת לשתי בחינות. הראשונה היא "אחותי": האהבה הטבעית הטבועה בנפש מאז לידתה, בדומה לאהבת אח ואחות, שאהבתם טבעית מכוח לידתם, משום שמקורם ושרשם אחד.

בחזרה לפסוק, "לפתיחה" שה' מבקש מאיתנו יש שתי בחינות. הראשונה, "אחותי", היא אהבת ה' הטבעית שיש בכל נפש, כמו האהבה שבין אח לאחות, הנובעת מעצם היותם מאותו מקור.

אך אין זו עבודה ולא נקרא עובד ה' כי עבודה היא מלשון עורות עבודים להיות עבודת עבד ועבודת משא כמ"ש בזהר פוחלנא דרחימותא

אך אין זו עבודה, והאדם אינו נקרא עובד ה'. שכן המילה "עבודה" קשורה לכיטוי "עורות מעובדים"; עבודה היא עבודתו של עבד ועבודת נשיאת משא, כפי שנאמר בזהר: "עבודת האהבה".

אולם אהבה טבעית עדיין אינה נחשבת "עבודה". המילה "עבודה" קשורה לעיבוד עורות: עבודה פירושה להתייגע ולעבוד על עצמך, כפי שמעבד עורות עובד על העור, והיא דומה למלאכתו של עבד או לנשיאת משא. הוזהר מדבר על "עבודת האהבה".

והיינו לשנות את טבעו והרגלו כמ"ש בס"ב [בספר של בינונים] פט"ו [פרק ט"ו / פרשה ט"ו] ולשנות את טבעו בבחי' עבודה היא בחי' ב' דפתחי לי שהוא בחי' רעיתי להיות אתכפייא ואתהפכא שנעשה מזון ומרעה כלומר, לשנות את הטבע ואת ההרגל, כפי שנאמר בספר של בינונים, פרק ט"ו. שינוי הטבע בדרך של עבודה הוא הבחינה השנייה של "פתחי לי", והיא בחינת "רעייתי": שהאדם יפעל אתכפייא ואתהפכא, עד שהדבר נעשה מזון ומרעה,

עבודה פירושה לשנות את הטבע ואת ההרגלים, כפי שמבואר בתניא, בפרק ט"ו. זו הבחינה השנייה של "פתחי לי" — "רעייתי", מילה הקשורה ל"מרעה": הנפש הבהמית נכפפת ומשתנה, עד שהיא נעשית מזון ומרעה לקדושה.

כמו המאכל שמתכל כו' והיא באה מחמת התבוננות נפש המשכלת בגדולת א"ס ב"ה איך דכולא קמיה כלא ולזה צריך יגיעת נפש ויגיעת בשר כו' כמ"ש בלק"א [בלקוטי אמרים] וד"ל [ודי למבין]:⁵¹

כמו מאכל שמתעכל וגו'. והדבר בא באמצעות התבוננותה של הנפש המשכלת בגדולתו של אין סוף ברוך הוא: כיצד הכול נחשב לפניו כאין. לשם כך דרושים יגיעת הנפש ויגיעת הבשר וגו', כפי שנאמר בלקוטי אמרים. וד"ל.

הדבר דומה למאכל שמתעכל ונעשה חלק ממי שאוכל אותו. השינוי הזה נוצר מתוך התבוננות השכל בגדולתו האין-סופית של ה', שלפניה הכול נחשב כאין; והוא דורש יגיעה ממשית של הנפש ושל הגוף, כפי שמוסבר בלקוטי אמרים (תניא).

קטע 5 • 71-8

"יונתי" ו"תמתי"

7 ג יונתי היא מדרגה שלמעלה מזו שהיא בחי' הסתכלות ביקרא דמלכא תמיד ועל זה נאמר עיני האדם לא תשבענה⁵² האדם הוא האדם הגדול בענקים⁵³ זה

3. "יונתי" היא מדרגה שלמעלה מזו: בחינת התבוננות מתמדת בכבוד המלך. ועל כך נאמר: "עיני האדם אינן שבעות". "האדם" הוא "האדם הגדול בענקים"; והוא

המדרגה השלישית היא "יונתי", והיא גבוהה מ"אהובי": התבוננות מתמדת בכבוד המלך. עליה נאמר "עיני האדם אינן שבעות", ו"האדם" כאן פירושו "האדם הגדול בענקים", שחכמינו מזהים עם אברהם.

אברהם שנאמר בו הלוח ונסוע⁵⁴ תמיד ברצוא ושוב בלי הפסק בבחי' ביטול וע"ז רמזו רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] בכל יום יהיו בעיניך כחדשים כו' ומי איכא זקנה קמ"י [קמיה] כו'

אברהם, שעליו נאמר "הלוח ונסוע" תמיד, ברצוא ושוב בלי הפסק, בבחינת ביטול. לכך רמזו חכמינו ז"ל באומרם: "בכל יום יהיו בעיניך כחדשים" וכו'; וכן באומרם: "ומי איכא זקנה קמיה?" וכו'.

על אברהם נאמר בתורה "הלוח ונסוע", ביטוי לתנועה בלתי פוסקת של רצוא ושוב מתוך ביטול. חכמינו רומזים לאותה התחדשות באומרם "בכל יום יהיו בעיניך כחדשים", ושואלים: "ומי איכא זקנה קמיה?" — וכי יש זקנה לפניו?

והענין כמ"ש באדרא באסתכלותא דמצחא שע"ה [שעליו השלום] נהורין שהוא ענין ישועות מצמיח ישועות וישע הי אל הבל⁵⁵ כו

והענין הוא כפי שנאמר באדרא בענין ההסתכלות שבמצח, שממנה מאירים שע"ה אורות. ענין זה קשור לישועות: "מצמיח ישועות", וכן "וישע הי אל הבל" וכו',

האדרא, חלק בזוהר, מדברת על ההסתכלות שבמצח הפנים העליונים, שממנה מאירים 375 (שע"ה) אורות. הטקסט קושר את המספר ל"ישועות" ולמילים "מצמיח ישועות", וכן ל"וישע" שבפסוק "וישע הי אל הבל" ואל מנחתו; במילים אלה מופיעות האותיות שי"ן ועי"ן.

שהוא גילוי אור א"ס ב"ה שלמעלה מעלה מן ההשתלשלות וכשמו כן הוא אין לו סוף.

שהוא גילוי של אור אין סוף, ברוך הוא, הנעלה הרבה מעל ההשתלשלות; וכפי שמשמע משמו, כך הוא: אין לו סוף.

הסתכלות זו היא גילוי של אור אין סוף, הנעלה הרבה מעל ההשתלשלות; וכפי שאומר שמו, אין לו סוף.

ולכן ההסתכלות הוא תמיד כיונים שנהנים תמיד מראיתם זע"ז [זה עם זה / זה על זה] ואינם שבעים מהנאתם כו' (ועמ"ש ע"פ חכלילי עינים⁵⁶ כו' וע"פ לבבתני באחד מעיניך⁵⁷ וע"פ ואתחנן⁵⁸ כו' ואראה את הארץ):⁵⁹

ולכן ההסתכלות מתמדת, כמו אצל היונים, שנהנים תמיד מראיתם זה את זה ואינם שבעים מן ההנאה וכו'. (וראו מה שנכתב על הפסוק "חכלילי עינים" וכו', ועל הפסוק "לבבתני באחד מעיניך", ועל הפסוק "ואתחנן" וכו', "ואראה את הארץ".)

מכיוון שלאור אין סוף אין גבול, ההסתכלות אינה מתיישנת: בדומה ליונים, שאינם מתעייפים מלהביט זה בזה, הנפש אינה שבעה ממנה. הסוגריים מפנים למאמרים על שלושה פסוקים העוסקים בעינים ובראייה: "חכלילי עינים", "לבבתני באחד מעיניך", ותפילתו של משה "ואראה את הארץ".

8 תמתי הוא בחי' ומדרגה היותר גבוה ועליונה מכולם כי כולם הם בנפש האדם עצמו לצורך תיקון נפשו ממש

"תמתי" היא הבחינה והמדרגה הגבוהה והנעלה מכולן, שכן כל הבחינות האחרות הן בנפש האדם עצמו ונועדו לתיקון נפשו ממש;

המדרגה הרביעית, "תמתי", היא הגבוהה מכולן. שלוש המדרגות האחרות מתרחשות כולן בתוך נפשו של האדם ונועדו לתקן אותה.

אבל תמתי היינו להשלים כל החסרונות היינו של זולתו ג"כ כמו משרע"ה [משה רבינו עליו השלום] שהיה כולל כל ישראל תיקן בעד כלל ישראל

אבל "תמתי" פירושו להשלים את כל החסרונות, כלומר גם את חסרונותיו של הזולת, כמו משה רבנו, עליו השלום, שכלל את כל ישראל [ו] תיקן בעד כלל ישראל.

"תמתי" משלימה גם את מה שחסר לאחרים. משה הוא הדוגמה לכך: מכיוון שנשמתו כללה את כל ישראל, הוא יכול היה לתקן בעד העם כולו.

וכן בכל דור ראשי הדור הם הצריכים לתקן ולהשלים כל החסרונות והפגמים שלמעלה אך היינו מי שהוא משרש א'

וכך גם בכל דור, ראשי הדור הם שצריכים לתקן ולהשלים את כל החסרונות והפגמים שלמעלה. אבל הדבר אמור במי שהוא מאותו שורש.

בכל דור מוטלת על מנהיגיו אותה משימה: לתקן ולהשלים את החסרונות והפגמים שלמעלה. אך הדבר חל רק על מי שמשותף להם שורש נשמה.

כי האדם עץ השדה⁶⁰ שיש בו כמה ענפים ויש שהם משרש א' וענף א' ומי שהוא משרש א' או מענף א' הוא ערב בעד חבריו יותר מכלל ישראל שכולם ערבים זה בזה.

כי "האדם עץ השדה": יש בו ענפים רבים, ויש מי שהם משורש אחד ומענף אחד. מי שהוא משורש אחד או מענף אחד, ערב בעד חבריו יותר מכלל ישראל, שכולם ערבים זה בזה.

הפסוק משווה את האדם לעץ, וכמו עץ, גם לקהילת הנשמות יש שורשים וענפים. מי שחולקים שורש או ענף נושאים באחריות זה לזה באופן קרוב יותר מן האחריות הכללית של כל יהודי כלפי כל יהודי אחר.

אך זה צריך לבא בבחי' גלגול ועיבור בשביל פגם חבירו כמ"ש בספר הגלגולים פרק ד' ותיקון הפגם והשלימות הוא ע"פ יחודים עליונים

אך הדבר צריך לבוא בדרך של גלגול ועיבור, בשל פגם חבירו, כפי שנאמר בספר הגלגולים, פרק ד'. תיקון הפגם וההשלמה נעשים באמצעות ייחודים עליונים.

תיקון כזה של פגם אצל אדם אחר מתרחש באמצעות גלגול או עיבור, שבו נשמה מצטרפת לאדם אחר לזמן מה, כפי שמסביר ספר הגלגולים. התיקון וההשלמה עצמם נעשים באמצעות ייחודים עליונים.

וזוהו מעלת תמתי שלתיקון הפגם צריך להמשיך אור חדש מלמעלה מעלה כידוע לידועים כי להשלים החסרונות צריך להמשיך אור א"ס שנקרא שלימותא דכולא ועי"ז נקרא תמתי שמשלים כל הפגמים והחסרונות כו'.

וזוהי מעלת "תמתי": כדי לתקן פגם צריך להמשיך אור חדש מלמעלה מעלה, כידוע לידועים. כדי להשלים את החסרונות צריך להמשיך את אור אין סוף, הנקרא "שלימותא דכולא", השלמות של הכול; ועל ידי כך נקראת בחינה זו "תמתי", שכן היא משלימה את כל הפגמים והחסרונות וכו'.

מעלת "תמתי" היא שתיקון פגם דורש המשכת אור חדש מלמעלה מעלה, כלומר אור אין סוף, הנקרא "שלימותא דכולא", השלמות של הכול. מכיוון שבחינה זו משלימה כל פגם וחסרון, היא נקראת "תמתי", מלשון "תם", שלם.

(ואפ"ל [ואפשר לומר] ג"כ שארבעה בחי' אלו אחותי רעיתי תמתי הם נגד בחי' שם הוי' שיש בהנשמה כמ"ש ע"פ ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה):⁶¹

(ואפשר לומר גם שארבע הבחינות האלה — "אחותי", "רעייתי" ו"תמתי" — מקבילות לבחינות של שם הוי' שבנשמה, כפי שנכתב על הפסוק "ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה").

הסוגריים מציעים שארבע הבחינות שבפסוק מקבילות לבחינות של שם הוי' שבנשמה, כפי שמוסבר במאמר על הפסוק "ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה". כאן מובאים רק שלושה מארבעת השמות: "ונתתי" אינו מופיע.

קטע 6 • 91-10

טל וקוצות

9 שראשי נמלא טל.⁶² פ"י כי כל הבחי' הללו הגורם הוא בחי' טל שהטל אינו נעצר שהרי לא פעל אליהו אלא עצירת גשמים ולא הטל

"כי ראשי נמלא טל". פירוש הדבר הוא שהגורם לכל הבחינות הללו הוא בחינת הטל. הטל אינו נעצר, שכן אליהו גרם לעצירת הגשמים בלבד, ולא לעצירת הטל.

המילים הבאות בפסוק הן "כי ראשי נמלא טל". הטל הוא הגורם לכל ארבע הבחינות שתוארו קודם; בניגוד לגשם, אין הוא נעצר. כאן מצוין שאלוהו גרם לעצירת הגשמים בלבד, ולא לעצירת הטל.

והיינו מפני שהטל יורד ממקום גבוה שלמעלה מעלה מהשתלשלות ומשם הי' [היה] יורד המן לישראל ונקי טלא דבדולחא והוא מזי תיקונים דגלגלתא

הדבר הוא מפני שהטל יורד ממקום גבוה, הרחוק מאוד למעלה מהשתלשלות; ומשם ירד המן לישראל. הוא נקרא "טל הבדולח", והוא משבעת התיקונים של הגולגלתא (הגולגולת).

הטל אינו נעצר מפני שמקורו בבחינה גבוהה מאוד, למעלה מהשתלשלות, ומאותו מקור ירד המן לישראל. המקובלים מכנים אותו "טלא דבדולחא", "טל הבדולח", והוא אחד משבעת התיקונים של הגולגלתא, ה"גולגולת" העלינה המקיפה את המוח הנסתר.

כמו עדי"מ במוח האדם יש לחלוחית במוח יסוד המים רוחני משכן כח המשכיל כך עדי"מ זהו ענין טלא דבדולחא לחלוחית דמו"ס [דמוחא סתימאה] כו'

כמשל, במוח האדם יש לחות במוח — יסוד המים הרוחני, מקום משכנו של כוח ההשכלה. כך, על דרך משל, עניינו של "טל הבדולח" הוא הלחות של מוחא סתימאה, המוח הנסתר, וכו'.

המשל הוא הלחות שבמוח האדם, בחינת "מים" רוחנית שבה שוכן כוח השכל. כך גם למעלה: טל הבדולח הוא הלחות של מוחא סתימאה, המוח הנסתר — החכמה הפנימית ביותר, המכוסה בתוך כתר.

והוא למעלה מהתחלת ההשתלשלות ושם אינו מעכב חטא ועון דלא באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] תליא מילתא וזי"ש [וזהו שכתוב] אה"י כטל לישראל⁶³ כו'

הוא למעלה מתחילת ההשתלשלות, ושם חטא ועון אינם מעכבים אותו, מפני שהדבר אינו תלוי באתערותא דלתתא. וזהו פירוש הכתוב: "אהיה כטל לישראל" וכו'.

מכיוון שהטל הזה נמצא למעלה מעצם תחילת ההשתלשלות, חטא ועון אינם יכולים לעכב אותו, שכן הוא אינו תלוי באתערותא דלתתא שלנו. זהו פירוש הבטחת ה': "אהיה כטל לישראל".

מפני שהוא אתעדל"ע [אתערותא דלעילא] בלי אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] שאין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] מגעת שם אלא שלהיות ההשפעה משם בפנימית העולמות הוא כאשר יש שלימות למטה אזי שורה ממילא בבחי' גילוי.

מפני שהוא אתערותא דלעילא ללא אתערותא דלתתא, שכן אתערותא דלתתא אינה מגיעה לשם. אולם כדי שההשפעה משם תיכנס אל פנימיות העולמות, נדרשת שלמות למטה; אז היא שורה מאליה בבחינת גילוי.

זו אתערותא דלעילא לבדה, שאתערותא דלתתא שלנו אינה יכולה להגיע אליה. ובכל זאת, כדי שההשפעה ממנה תיכנס אל פנימיות העולמות נדרשת שלמות למטה; אז היא שורה שם מאליה, בגילוי.

10 והנה כתיב שראשי נמלא טל שהטל מתלבש בבחי' חכמה אך קווצותיו רסיסי לילה⁶⁴ קווצותיו הן בחי' שערות

כעת נאמר: "ראשי נמלא טל", שכן הטל מתלבש בבחינת חכמה; ואילו "קווצותיו רסיסי לילה" — "קווצותיו" הן בחינת שערות.

בפסוק שני חלקים: "ראשי נמלא טל", שכן הטל מתלבש בחכמה, שהיא ה"ראש"; ואילו "קווצותיו רסיסי לילה" מתייחס לבחינת השערות.

כי השתלשלות העולמות מא"ס ב"ה הוא רק דמיון ההארה היוצאת דרך שער כנודע שיש ב' בחי' בהשתלשלות הא' התלבשות הפרצופים

השתלשלות העולמות מאין סוף, ברוך הוא, היא רק בדומה להארה היוצאת דרך שערה. כידוע, יש שתי בחינות בהשתלשלות: הראשונה היא התלבשות הפרצופים,

השערה היא משל לאופן שבו העולמות משתלשלים מאין סוף: השערה מעבירה חיות מן הראש, אך רק כזרם דק, ולא את המוח עצמו. יש שני אופני השתלשלות, והראשון הוא התלבשות הפרצופים, ה"תצורות" האלוניות, זה בתוך זה.

והיינו בדרך השתלשלות והתלבשות חכמה במדות ומדות במחשבה שחכמה עצמה היא מלובשת במדות וכן המדות במחשבה

כלומר, בדרך של השתלשלות והתלבשות: חכמה במדות, והמדות במחשבה; שכן חכמה עצמה מתלבשת במדות, וכך גם המדות מתלבשות במחשבה.

באופן הראשון כל בחינה מתלבשת בזו שאחריה, כמו אצל האדם: החכמה מתלבשת ברגשות, והרגשות במחשבה, כך שהבחינה העליונה מצויה בתוך הבחינה התחתונה.

אבל השתלשלות העולמות מאור א"ס ב"ה שלמעלה מההשתלשלות שאין אור א"ס ב"ה נמשך דרך התלבשות כלל דלית מחשבה⁶⁵ כו' ורק מ"מ ההארה בא ממנו ואין עצמותו מתלבש בזה

אבל [ב]השתלשלות העולמות מאור אין סוף, ברוך הוא, שלמעלה מההשתלשלות, אור אין סוף, ברוך הוא, אינו נמשך בדרך של התלבשות כלל, שהרי "לית מחשבה [תפיסא ביה]" וכו'; אלא שההארה באה ממנו, ואילו עצמותו אינה מתלבשת בכך.

האופן השני הוא השתלשלות העולמות מאור אין סוף שלמעלה מכל ההשתלשלות. כאן אין אין סוף מתלבש כלל, שהרי "לית מחשבה תפיסא ביה" — שום מחשבה אינה יכולה להשיג אותו; רק הארה יוצאת ממנו, בעוד עצמותו אינה מתלבשת בה.

ולכן לא מצאו בעלי הקבלה להמשיל ההארה ההיא אלא שיש לה אחיזה ויניקה כמו שערות שהן מותרים מוחין כו' והן הן י"ג ת"ד [תיקוני דיקנא]

ולכן לא מצאו בעלי הקבלה משל להארה זו אלא שהיא נאחזת ויונקת כמו שערות, שהן מותרים מוחין וכו'. והן הן י"ג תיקוני דיקנא,

בעלי הקבלה לא מצאו להארה כזו משל מתאים יותר מן השערות: הן נאחזות בראש ויונקות ממנו, אך הן רק מותרים המוח, ולא המוח עצמו. שערות אלה הן י"ג תיקוני דיקנא, ה"עיסורים" של הפנים העליונות.

דהיינו מה שנקרא הקב"ה בייג מדות הרחמים ה' ארך אפים⁶⁶ לא שייך לפניו ית' מצד עצמו מאחר שאין העולם תופס מקום כלל נגדו

כלומר, העובדה שהקדוש ברוך הוא נקרא בייג מידות הרחמים "הוי" ארך אפים" אינה שייכת אליו ית' כפי שהוא מצד עצמו, מאחר שהעולם אינו תופס מקום כלל כיחס אליו;

ייג תיקוני דיקנא הם ייג מידות הרחמים, כגון "הוי" ארך אפים". מידות אלה אינן שייכות לה' כפי שהוא מצד עצמו, מפני שלפניו העולם אינו תופס מקום כלל.

אלא מצד ההארה הבאה לידי התהוות מקור ההשתלשלות והשערות הנ"ל נק' קווצותיו קוצא דשערי כו' יודיין וויין כו' שהוא רק קוץ כו'.

אלא [הן שייכות אליו] מצד ההארה הבאה להוות את מקור ההשתלשלות. והשערות שהוזכרו לעיל נקראות "קווצותיו": "קוצא דשערי" וכו', "יודיין וויין" וכו', שהם רק קוץ וכו'.

מידות אלה שייכות רק להארה היוצאת להוות את מקור ההשתלשלות. המילה "קווצות" קשורה ל"קוץ", הקצה הדק של אות: השערות הללו דומות ל"יודיין ולוויין" ועירות, קצוות בלבד, כלומר הארה מזערית.

ולכן נאמר רסיסי לילה שהטל שיורד בלילה נעשה רסיסים לירד דרך בחי' שערות כו' וד"ל [ודי למבין]:

ולכן נאמר "רסיסי לילה": הטל היורד בלילה נעשה רסיסים כדי לרדת דרך בחינת השערות וכו'. וד"ל.

לכן הפסוק מדבר על "רסיסי לילה": הטל היורד בלילה מתפצל לרסיסים כדי שיוכל לרדת דרך השערות, שכן אור אין סוף מגיע לעולמות רק כהארה דקה.

בעבודה

על האדם לעשות כל מה שבכוחו, בשכל ובלב, באהבה וביראה, ובעבודת הנפש והגוף כדי לשנות את טבעו ("רעיית"), ולא להסתפק באהבה הטבעית שנוצרת עמה ("אחות"). רק אז בא מאליו האור שלמעלה מכל המדרגות, שאי אפשר להגיע אליו בשום מאמץ, כשם שהיום החמישים בא לאחר ארבעים ותשעה ימי הספירה. וגם בגלות, כשנדמה ששום דבר אינו מתגלה, העבודה ממשיכה לעלות ולהמשיך מלמעלה, כי "לבי ער".

שאלות לשיחה

1. מדוע הפיכת הנפש הבהמית נחשבת עלייה, בשעה שהנפש האלקית כבר קדושה?
2. כיצד משל הכבד, הלב והמוח מתאר את היחס בין עבודתנו לתגובתו של ה'?
3. אם כתר והשער החמישים באים "מאליהם", מדוע המאמר מדגיש שהם באים רק לאחר שהשלמנו את עבודתנו?
4. מה מבדיל בין אהבה טבעית ("אחות") לבין עבודה ("רעיית"), ומדוע רק השנייה נקראת עבודה?
5. כיצד "תמתי" עולה על שלוש המדרגות האחרות, ומה היא מלמדת על האחריות כלפי אחרים?

מקורות והפניות

הערות

פסקה 1

1 "אני ישנה, אך לבי ער; קול דודי דופק: פתחי לי, אחותי, רעייתי, יונתי, תמתי, כי ראשי נמלא טל, קווצותי רסיסי לילה." המאמר מסביר כל אחד מביטויי הפסוק לפי הסדר.

Song of Songs 5:2 שיר השירים ה:ב

אני ישנה ולבי ער קול דודי דופק פתחי לי אחתי רעייתי יונתי תמתי
שראשי נמלא טל קווצותי רסיסי לילה:

I sleep, but my heart waketh; Hark! my beloved knocketh:
'Open to me, my sister, my love, my dove, my undefiled; For
my head is filled with dew, My locks with the drops of the
'night

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 2

פני אריה פני שור

יחזקאל מתאר את ארבעת פני כל אחת מהחיות: פני אדם, פני אריה מימין, פני שור משמאל ופני נשר. אדמו"ר חזקן ממקם את שורש הנפש הבהמית בפניהם של האריה והשור.

Ezekiel 1:10 יחזקאל א:י

ודמות פניהם פני אדם ופני אריה אלהיהם למין לארבעתם ופני שור
מהשמאול לארבעתם ופני נשר לארבעתם:

As for the likeness of their faces, they had the face of a man;
and they four had the face of a lion on the right side; and
they four had the face of an ox on the left side; they four had
also the face of an eagle

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 3

מלפני מלך מלך

3 "אלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך לבני ישראל." על פי הקבלה, אדמו"ר חזקן קורא את המלכים האלה כעולם התווה, שקדם לסדר התיקון.

Genesis 36:31 בראשית ל"ו:ל"א

ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום לפני מלך לבני ישראל:

And these are the kings that reigned in the land of Edom,
before there reigned any king over the children of Israel

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית לו, לא.

מקום שבעלי תשובה עומדין

4 רבי אבהו מלמד: "במקום שבעלי תשובה עומדים, צדיקים גמורים אינם עומדים." כך גם הנפש הבהמית, ששורשה בתווה, מגיעה למדרגה נעלית יותר כאשר מעלים אותה.

Berachot 34b:22-23 ברכות ל"ד:כ"ב-כ"ג

ופליגא דרבי אבהו, דאמר רבי אבהו: מקום שבעלי תשובה עומדין —
צדיקים גמורים אינם עומדין, שנאמר: "שלוש שלום לרחוק ולקרוב".
"לרחוק ברישא, וזהר לקרוב". ורבי יוחנן אמר לה: מאי "רחוק" —

שהיה רחוק מדבר עבירה מעיקרא. ומאי "קרוב" — שהיה קרוב לדבר עבירה, ונתרחק ממנו השתא.

This is at variance with the opinion of R. Abbahu who said :
The place which the penitent occupy, the perfectly righteous
are unable to occupy ; as it is said, "Peace, peace to him that
is far off and to him that is near" — "to him that is far off
[from G-d] first, and then "to him that is near." But R.
Johanen can reply : What means "To him that is far off"? To
him who was far off from transgression from the first ; and
... what

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A.
Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

5 "היי כונן כסאו בשמים, ומלכותו ככל משלה". מלכותו של ה' מתפשטת גם בעולמות שמחוץ לקדושה, ולכן השכינה יורדת אליהם.

Psalms 103:19 תהילים ק"ג:י"ט

ה' בשמים הכין כסאו ומלכותו ככל משלה:

The L-RD hath established His throne in the heavens; And
His kingdom ruleth over all

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

גלו לאדום שכינה עמהם

6 שם אותו מאמר מוסבר בתוך האדם: השכינה בגלות היא ניצוץ האלוקות שננפש, הנסתר בגוף ובנפש הבהמית ומכוסה בדאגה לפרנסה, עד שהמאבק הפנימי של הנשמה מוציא אותו מן ההעלם אל הגילוי. הקטע ההוא מפנה בתורו להסבר שבמאמר זה על "פתחי לי כחודו של מחט".

הערת קה"ת

ספרי ט"פ מסעי [לה, לד]. ובלקח טוב (שם). ושם בספרי בהעלתך [י, לה] פיסקא (פ"ד). ובירושלמי תענית (פ"א, ה"א). ובויקרא (ספ"ב). ובשהש"ר עה"פ [ד, ח] אתי מלבנון. ובמכילתא בא (פ"ד). ילקוט ישע"י (ריש יז [ל"מ]). ושם בזכרי (ר' תקע). [כ]. ראה לעיל תצא לה, ד.

גלו לאדום שכינה עמהם

7 רבי נתן מלמד שישאל חב"ב, שכן בכל מקום שגלו אליו השכינה הייתה עמהם: למצרים, לבבל, לעולם ולאדום, כמו שנאמר: "מי זה בא מאדום?" אדמו"ר חזקן מפרש שהשכינה מתלבשת בשבעים השרים כדי להחיות אותם.

Sifrei Bamidbar 161:5 ספרי במדבר קס"א:ה'

... גלו למצרים שכינה עמהם, שנאמר (שמואל א ב) הנגלה נגליתי אל בית אביך בהיותם במצרים לבית פרעה; גלו לבבל שכינה עמהם, שנאמר (ישעיה מג) למענכם שולחתי בבלה; גלו לעולם שכינה עמהם, שנאמר (ירמיה מט) ושמתי כסאי בעולם והאבדתי משם מלך ושרים; גלו לאדום שכינה עמהם, שנאמר (ישעיה סג) מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה. וכשהם חוזרים שכינה עמהם, שנאמר (דברים ל) ושב ה' את שבותך ורחמך. והשיב לא נאמר, אלא ושב ה' אלקיך. ואומר (שיר השירים ד) אתי מלבנון כלה אתי מלבנון תבואי תשורי מראש אמנה מראש שניר ...

in whose midst I dwell": Beloved are" (Bamidbar 35:34)
Israel, for even when they are tamei the Shechinah reposes
among them — (Vayikra 16:16) "who dwells with them in the
midst of their uncleanness," and (Ibid. 15:31) "... when

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

11 אחר למעשה בראשית

רבי אמי דורש את הפסוק "אחור וקדם צרתני": האדם היה "אחור", אחרון, במעשה בראשית, שכן הוא נברא רק בערב שבת. לכן, מה שנברא לפני האדם נובע מדיבור אלוהי נעלה יותר מזה שבנפש האדם.

Berakhot 61a:8-9 ברכות ס"א א:ח-ט

בשלישית למאן דאמר פרוצו — היינו דתיב "אחור וקדם צרתני". אלא למאן דאמר זנב, מאי "אחור וקדם צרתני"? כדרי אמי, דאמר רבי אמי: "אחור" — למעשה בראשית, "וקדם" — לפרענות. בשלישית "אחור" למעשה בראשית — דלא אברי עד מעלי שבתא, אלא "וקדם" לפרענות, פורענות דמאי? אילימא פורענות דנחש, והתניא רבי אומר: בגדולה מתחילין מן הגדול, ובקלה מתחילין מן הקטן.

according to the statement of R. Ammi who said : "Behind" refers to the work of creation, "before" to retribution. It is right that "behind" may refer to the work of creation, for Adam was not created until the eve of the Sabbath ; but that "before" refers to retribution — retribution for what? Are we to suppose the punishment of the serpent-incident? Lo, there is a teaching : Rabbi says : With [the award of] greatness we begin with the most important ; but with a curse, we ... begin

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות סא, א.

12 ואהבת בכל לבבך

"ואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך". גם הנפש הבהמית המזוככת משתתפת באהבה זו.

Deuteronomy 6:5 דברים ו:ה

ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים ו, ה.

13 מי לי בשמים

"מי לי בשמים [ועמך] לא חפצתי בארץ". הפסוק מבטא את רצונה של הנפש המזוככת בהי' בלבד.

Psalms 73:25 תהילים ע"ג:כ"ה

מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ:

Whom have I in heaven but Thee? And beside Thee I desire none upon earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

14 ביום השמיני שלח

"ביום השמיני שלח את העם", בחנוכת בית המקדש. ההערה בסוגריים מפנה למאמר על פסוק זה, שבו מובא הביאור האחר.

I Kings 8:66 מלכים א ח:ס"ו

ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך וילכו לאהליהם שמחים וטובי לב על כל הטובה אשר עשה ה' לדוד עבדו ולישראל עמו:

On the eighth day he sent the people away, and they blessed the king, and went unto their tents joyful and glad of heart

they defile My sanctuary which is in their midst," and (Bamidbar 5:3) "and they shall not make unclean their camps in whose midst I dwell." (Ibid. 35:34) "for I the L-rd dwell in the midst of the children of Israel." R. Nathan says:

... Beloved are Israel, for wherever they are exiled

Wikisource (CC-BY-SA) • Sifrei by Rabbi Shraga Silverstein (CC-BY)

8 גלו לאדום שכינה עמהם

על הפסוק "קומה וויי" (Numbers 10:35), מלמד הספרי שבכל מקום שישאל גלו אליו השכינה הייתה עמהם, ובכלל זה אדום, וכאשר הם חוזרים, השכינה חוזרת עמם.

Sifrei Bamidbar 84:4 ספרי במדבר פ"ד:

... אלמלא מקרא שכתוב אי אפשר לאומרו, אמרו ישראל לפני המקום: פדית את עצמך! את מוצא שכל מקום שגלו - שכינה עמהם, שנאמר (שמואל א ב) "הנגלה נגליתי אל בית אביך בהיותם במצרים בבית פרעה". גלו לבבל - שכינה עמם, שנאמר (ישעיה מג) "למענכם שולחתי בבלה". גלו לאדום - שכינה עמהם, שנאמר (ישעיה סג) "מי זה בא מאדום". וכשהם חוזרים - שכינה חוזרת עמהם, שנאמר (דברים ל) "ושב ה' אלקיך את שבותך". והשיב לא נאמר, אלא "ושב ה'". ואומר (שיר השירים ד) "אתי מלבנון כלה, אתי מלבנון תבואי":

and let Your haters flee before You": Now are there "haters" before Him who spoke and brought the world into being? The intent is, rather, that all who hate the righteous are, as it were, haters of the L-rd. Similarly, (Shemot 15:7) "and in the greatness of Your grandeur you destroy those who rise against You." Now are there any who "rise" before the L-rd? The intent is, rather, that all who rise against the righteous are, as it were, "rising" against the L-rd. And, sim- ilarly (Psalms 74:23) "Forget not

Wikisource (CC-BY-SA) • Sifrei by Rabbi Shraga Silverstein (CC-BY)

9 רועה ישראל

"רועה ישראל, האזינה, נוהג כצאן יוסף". רועה מפרנס את צאנו, ולכן התואר מרמז על "אכילה" למעלה — העלאת השכינה מן העולמות התחתונים.

Psalms 80:2 תהילים פ"ב:

רעה ישראל האזינה נהג כצאן יוסף ישב הכרובים הופיעה:

Give ear, O Shepherd of Israel, Thou that ledest Joseph like a flock; Thou that art enthroned upon the cherubim, shine forth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

10 מוצא פי ה'

"לא על הלחם לבדו יחיה האדם, כי על כל מוצא פי הוי' יחיה האדם". הדיבור האלוהי שבתוך המזון הוא שמקיים את האדם.

Deuteronomy 8:3 דברים ח:ג

ויצנה וירעבה ויאכלה את המן אשר לא ידעת ולא ידעון אבותיה למצו הודיעה כי לא על-הלחם לבדו יחיה האדם כי על-כל-מוצא פייה יחיה האדם:

And He afflicted thee, and suffered thee to hunger, and fed thee with manna, which thou knewest not, neither did thy fathers know; that He might make thee know that man doth not live by bread only, but by every thing that proceedeth out of the mouth of the L-RD doth man live

Jacob instituted the evening Tefillah ; as it is said, "And he lighted [paga'] upon the place, and tarried there all night" (Gen. xxviii. 11) — "alighting" means prayer; as it is said, "Therefore pray not thou for this people, neither lift up cry nor prayer for them, neither make intercession [paga'] to Me" (Jer. vii. 16). There is also a teaching in agreement with R. Joshua b. Levi : Why is it declaimed: The morning Tefillah [may be said] until midday ? Because the morning ... continual offering could be

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות כו, ב.

19 קול דודי דופק

"קול דודי דופק, פתחי לי". את המילה "דופק" מפרשים כדופק של פעימה.

Song of Songs 5:2 שיר השירים ה:ב

אני ישנה ולבי ער קול דודי דופק פתח־לי אחתי רעיתי יונתי תמתי שראשי נמלא־טל קוצותי רסיסי לילה:

I sleep, but my heart waketh; Hark! my beloved knocketh: 'Open to me, my sister, my love, my dove, my undefiled; For my head is filled with dew, My locks with the drops of the night

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שה"ש ה, ב.

20 ויקם עדות ביעקב

"הקים עדות ביעקב ותורה שם בישראל". הפסוק מתאר את ההמשכה הפנימית מלמעלה — התורה.

Psalms 78:5 תהילים ע"ח:ה

ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל אשר צוה את־אבותינו להודיעם לבניהם:

For He established a testimony in Jacob, And appointed a law in Israel, Which He commanded our fathers, That they ;should make them known to their children

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים עח, ה.

21 ואי אתער

רבי יהודה פותח במילים "אני ישנה ולבי ער, קול דודי דופק, פתחי לי": כאשר כנסת ישראל בגלות, הקול מסתלק ממנה והדיבור משתתק. הטקסט מפנה לפירוש הרמ"ז על הקטע הזה, בנושא "קול דודי דופק".

Zohar, Vaera 7:72-9:82 ספר הזוהר, וארא ז:ע"ב-ט:פ"ב

R. Judah interpreted in the same sense the verse from the Song of Songs (v, 5-6): "I rose up to open to my beloved, but my beloved hath withdrawn himself and was gone". As long as the Community of Israel is in exile the Voice is withdrawn from her and the Word does not function, as it says, "I am dumb with silence" (Ps. 39, 3); and even when the Word does awaken, "my Beloved hath withdrawn Himself", i.e. it sud-

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

for all the goodness that the L-RD had shown unto David His servant, and to Israel His people

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

15 צור לבבי

"כלה שארי ולבבי, צור לבבי וחלקי אלקים לעולם". ה' נקרא "לב", וזהו הבסיס למשל הלב שיובא בהמשך.

Psalms 73:26 תהילים ע"ג:כ"ו

כלה שארי ולבבי צור־לבבי וחלקי אלקים לעולם:

My flesh and my heart faileth; But G-d is the rock of my heart and my portion for ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים עג, כו.

פסקה 4

16 את היד הגדולה אשר עשה ה'

"וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים, וייראו העם את ה'". דוגמה לניסים הגלויים של ימים עברו.

Exodus 14:31 שמות י"ד:ל"א

וירא ישראל את־היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים וייראו העם את־ה' ויאמינו בה' וכמשע עבדו:

And Israel saw the great work which the L-RD did upon the Egyptians, and the people feared the L-RD; and they believed in the L-RD, and in His servant Moses

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות יד, לא.

17 העולם כמנהגו נוהג

כשאלו מדוע ה' אינו משמיד את האלילים, השיבו חכמים ש"עולם כמנהגו נוהג". כאן הביטוי מתאר כיצד העולם נראה בגלות: כאילו הטבע פשוט מתנהל כדרכו.

Avodah Zarah 54b:14-15 עבודה זרה נ"ד ב:י"ד-ט"ו

... אילו לזכר שאין העולם צורך לו היו עובדין, הרי הוא מבטלה. הרי הו עובדין לחמה וללבנה ולכוכבים ולמזלות, ואבד עולם מפני השוטים? אלא עולם כמנהגו נוהג, ושוטים שקלקלו עתידין ליתן את הדין. דבר אחר: הרי שגול סאה של חטים [והלך] וזרעה בקרקע — דין הוא שלא תצמח, אלא עולם כמנהגו נוהג והולך, ושוטים שקלקלו עתידין ליתן את הדין.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

18 שתפלות במקום קרבות

רבי יהושע בן לוי אומר שהתפילות נקבעו כנגד קרבות התמיד. התפילה תופסת אפוא את מקום הקרבות, אף שהשפעתה נסתרת.

Berakhot 26b:7-8 ברכות כ"ו ב:ז-ח

יעקב תמן תפלת ערבית, שנאמר: "ויפגע במקום וילן שם", ואין "פגיעה" אלא תפלה, שנאמר: "ואתה אל תתפלל בעד העם הזה ואל תשא בעדם רנה ותפלה ואל תפגע ביי ותניא כוותיה דרבי יהושע בן לוי: מפני מה אמרו תפלת השחר עד חצות — שהרי תמיד של שחר קרב והולך עד חצות. ורבי יהודה אומר: עד ארבע שעות שהרי תמיד של שחר קרב והולך עד ארבע שעות.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Isaiah 63:16 ישעיהו ס"ג:ט"ז

כִּי־אַתָּה אֲבִינוּ כִּי אֲבָרְכֶם לֹא יִדְעֻנוּ וְיִשְׂרָאֵל לֹא יִכִּירְנוּ אֶתָּה ה' אֲבִינוּ
גִּאֲלָנוּ מֵעוֹלָם שְׁמֶךָ:

For Thou art our Father; for Abraham knoweth us not, and
Israel doth not acknowledge us; Thou, O L-RD, art our
Father, Our Redeemer from everlasting is Thy name

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שבת פט, ב. ישעיי סג, טז.

27 "את אותותינו לא ראינו, אין עוד נביא, ואין אתנו יודע עד מה". קינת
הזמור מתארת את ההסתר שבגלות.

Psalms 74:9 תהילים ע"ד:ט

אותותינו לא־ראינו אִין־עוד נְבִיא וְלֹא־אֲתָנוּ יָדַע עַד־מָה:

We see not our signs; There is no more any prophet; Neither
is there among us any that knoweth how long

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

28 ואכלתם אכול

"ואכלתם אכול ושבעו והיללתם את שם הוי' אלקיכם". הסוגריים
מתייחסים למאמר על פסוק זה.

Joel 2:26 יואל ב:כ"ו

וְאָכַלְתֶּם אֹכוֹל וְשָׂבִיעַ וְהִלַּלְתֶּם אֶת־שֵׁם ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר־עָשָׂה עִמָּכֶם
לְהַפְלִיא וְלֹא־יִבְשׁוּ עַמִּי לְעוֹלָם:

And ye shall eat in plenty and be satisfied, and shall praise
the name of the L-RD your G-d, that hath dealt wondrously
with you; and My people shall never be ashamed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 5

29 פתחו לי כחודה של מחט

הקטע שם מציג אותו דפוס: לאחר שבאה אתערותא דלעילא המתאימה
לאתערותא דלתתא, מתגלית גם אתערותא דלעילא שלמעלה לאין שיעור
מכל מה שביכולתנו לעורר, והוא מפנה ל"פתחו לי כפתחו של מחט"
שבמאמר זה. נוסף על כך מובאת ההקבלה לשבת, "מתנה טובה" מאוצרו
של ה' שלמעלה מהאתערותא שלנו, ואף על פי כן "מי שטרח בערב שבת
יאכל בשבת", שכן המתנה באה רק לאחר העבודה של ימי החול.

הערת קה"ת

ראה לעיל כד, ב במ"מ. לסעיי זה ראה סה"מ תרס"ו ע' קלב.

30 כל השערים הי' להם דלתות חוץ משל אולם

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

מדות פ"ב, מ"ג.

31 כל השערים הי' להם דלתות חוץ משל אולם

"לכל הפתחים שם היו דלתות, חוץ משל האולם". הפתח של האולם, שלא
הייתה לו דלת, מסמל את הגילוי למעלה שאינו תלוי בכך שנפתח אותו.

Mishnah Middot 2:3 משנה מדות ב:ג

... כל הפתחים והשערים שהיו שם, גבהן עשרים אמה, ורחבן עשר
אמות, חוץ משל אולם. כל הפתחים שהיו שם, היו להן דלתות, חוץ
משל אולם. כל השערים שהיו שם, היו להן שקופות, חוץ משער טדי,
שהיו שם שתי אבנים מטות זו על גב זו. כל השערים שהיו שם, נשתנו

22 והי' פקד את שרה

"והי' פקד את שרה כאשר אמר". ה"פקידה" שהביאה ללידת יצחק מיוחסת
לאחוריים של חכמה, שכן במילה "פקד" יש האותיות של 184.

Genesis 21:1 בראשית כ"א:א

וְהִי פָקַד אֶת־שָׂרָה כַּאֲשֶׁר אָמַר וַיַּעַשׂ ה' לְשָׂרָה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר:

And the L-RD remembered Sarah as He had said, and the
L-RD did unto Sarah as He had spoken

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

23 אין לה ולד

"ושרי עקרה, אין לה ולד". מן הפנימיות לבדה לא יכול היה לבוא לידה.

Genesis 11:30 בראשית י"א:ל

וַתְּהִי שָׂרִי עֲקֵרָה אֵין לָהּ וָלֵד:

And Sarai was barren; she had no child

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

24 פקד פקדתי את העשוי

"פקוד פקדתי אתכם ואת העשוי לכם במצרים". אותה "פקידה" שמבחינת
אחוריים של חכמה מגיעה אפילו למצרים.

Exodus 3:16 שמות ג:ט"ז

לֵךְ וְאֶסְפַּתְּ אֶת־זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם ה' אֱלֹהֵי אֲבֹתֵיכֶם נִרְאָה אֵלַי
אֱלֹהֵי אֲבֹרְהָם יִצְחָק וַיַּעֲקֹב לֵאמֹר פָּקַד פְּקֻדָּתִי אֲתָכֶם וְאֶת־הָעָשׂוּי לָכֶם
בְּמִצְרַיִם:

Go, and gather the elders of Israel together, and say unto
them: The L-RD, the G-d of your fathers, the G-d of
Abraham, of Isaac, and of Jacob, hath appeared unto me,
saying: I have surely remembered you, and seen that which
is done to you in Egypt

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

25 ופני לא יראו

"וראית את אחורי ופני לא יראו". ה"אחוריים" יכולים להתגלות עכשיו;
ה"פנים" הפנימיים יתגלו רק לעתיד לבוא.

Exodus 33:23 שמות ל"ג:כג

וְהִסְרָתִי אֶת־כַּפִּי וְרָאִיתָ אֶת־אֲחֵרַי וּפָנַי לֹא יִרְאוּ:

And I will take away My hand, and thou shalt see My back;
'but My face shall not be seen

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות לג, כג.

26 יאמרו ליצחק לעתיד דייקא כי אתה אבינו

לעתיד לבוא ה' אומר לאברהם, ואחר כך ליעקב, שבניהם חטאו, וכל אחד
מהם משיב שיש למחות אותם למען קדושת שמו; יצחק מתחנן עליהם, ואז
ישראל אומר לו: "כי אתה אבינו".

Shabbat 89b:4-5 שבת פ"ט ב:ד-ה

אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמָנִי אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן: מֵאֵי דְכֶתִיב: "כִּי אֲתָה אֲבִינוּ
כִּי אֲבָרְכֶם לֹא יִדְעֻנוּ וְיִשְׂרָאֵל לֹא יִכִּירְנוּ אֶתָּה ה' אֲבִינוּ גּוֹאֲלָנוּ מֵעוֹלָם
שְׁמֶךָ" — לְעֵתִיד לְבֹא יֵאמַר לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאַבְרָהָם: בְּנִיךָ חֲטָאוּ
לִי. אָמַר לְפָנָיו: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, זְמַחוּ עַל קְדוּשַׁת שְׁמֶךָ. אָמַר: אֵימַר
לְקַה לַיַּעֲקֹב דְּתוּקָה לְקַה צַעַר גִּידוּל בָּנִים, אֲפָשָׁר דְּכַעֵי רַחֲמֵי עֲלֵייהוּ.
אָמַר לְקַה: בְּנִיךָ חֲטָאוּ. אָמַר לְפָנָיו: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, זְמַחוּ עַל קְדוּשַׁת
שְׁמֶךָ. אָמַר לֹא בִסְבִי טַעֲמָא וְלֹא ...

36 תספרו חמשים יום

"עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום." אף שסופרים רק ארבעים ותשעה ימים, הפסוק מדבר על חמשים.

Leviticus 23:16 ויקרא כ"ג:ט"ז

עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום והקרבנות מנחה חדשה לה'

even unto the morrow after the seventh week shall ye number fifty days; and ye shall present a new meal-offering unto the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 6

37 תספרו חמשים יום

"עד למחרת השבוע השביעי תספרו חמשים יום." סופרים רק ארבעים ותשעה ימים, ובכל זאת התורה מחשיבה לנו גם את היום החמישים.

Leviticus 23:16 ויקרא כ"ג:ט"ז

עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמשים יום והקרבנות מנחה חדשה לה'

even unto the morrow after the seventh week shall ye number fifty days; and ye shall present a new meal-offering unto the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ויקרא כג, טז.

38 ויקח קרח

"ויקח קורח". ההערה שבסוגריים מתייחסת לסיום המאמר על פסוק זה.

Numbers 16:1 במדבר ט"ז:א

ויקח קרח בן־יצחקר בן־קהת בן־לוי ודָּתָן וַאֲבִירָם בְּנֵי אֱלִיָּאָב וְאוֹן בֶּן־פִּלֵּת בְּנֵי רְאוּכֵן:

Now Korah, the son of Izhar, the son of Kohath, the son of Levi, with Dathan and Abiram, the sons of Eliab, and On, the son of Peleth, sons of Reuben, took men

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

39 פתחו של אולם היה ארבעים אמה

"פתח האולם היה בגובה ארבעים אמה וברוחב עשרים אמה." את המספר ארבעים קוראים כעשרים כפול שניים — ערכה המספרי של האות כ'.

Mishnah Middot 3:7 משנה מדות ג':ז

פתחו של אולם, גבהו ארבעים אמה, ורחבו עשרים אמה. וחסמש מלתראות של מילת היו על גביו. התחתונה עודפת על הפתח אמה מזה ואמה מזה. שלמעלה ממנה עודפת עליה אמה מזה ואמה מזה. נמצאת העליונה שלשים אמה. ונדבק של אבנים היה בין כל אחת ואחת:

The doorway of the porch was forty cubits high and its breadth was twenty cubits. Over it were five main beams of ash [wood]. The lowest projected a cubit on each side beyond the doorway. The one above projected beyond this one a cubit on each side. Thus the topmost one was thirty cubits long. There was a layer of stones between each one and the next

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

להיות של זהב, חוץ משער נקנור, מפני שנעשה כהן נס. ויש אומרים, מפני שנחשתו מצהיב:

Within it was the Soreg, ten handbreadths high. There were thirteen breaches in it, which had been originally made by the kings of Greece, and when they repaired them they enacted that thirteen prostrations should be made facing them. Within this was the Hel, which was ten cubits [broad]. There were twelve steps there. The height of each step was half a cubit and its tread was half a cubit. All the steps in the Temple were half a cubit high with a tread of half a cubit, except those

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

32 "מה רבו מעשיך, הוי'; את כולם עשית בחכמה." חכמה היא תחילתה של ההשתלשלות, וההתעוררות שלנו יכולה להגיע עד אליה.

Psalms 104:24 תהילים ק"ד:כ"ד

מה־רבו מַעֲשֵׂיֶיךָ ה' כָּל־ם בְּחִכְמָה עָשִׂיתָ מְלֶאכָה הָאָרֶץ קִנְיָנָה:

How manifold are Thy works, O L-RD! In wisdom hast Thou made them all; The earth is full of Thy creatures

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

33 בביאור ע"פ צאינה וראינה

הביאור שם על "צאינה וראינה" אומר שנשמות בגן עדן יכולות לתפוס את המדרגות הפנימיות של חכמה סתימאה רק באמצעות לבוש העשוי מההלכות והמצוות שבהן עסקו, ואילו "העטרה שעטרה לו אמו" קוראת להן לצאת אל מעבר ללבושים. עוד נאמר שם שהגולגלתא, הכתר של אריך אנפין, אף שהיא גבוהה יותר, היא מדרגה חיצונית ומקיפה, ולכן היא יכולה להתגלות למטה בלי לבוש.

הערת קה"ת

לעיל כב, ד.

34 צאינה וראינה

"צאנה וראינה, בנות ציון, במלך שלמה, בעטרה שעטרה לו אמו." הסוגריים מתייחסים לביאור על פסוק זה, העוסק בכתר.

Song of Songs 3:11 שיר השירים ג':יא

צֵאנָה וּרְאִינָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמֶלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּעֹטְרָה שְׁעֹטְרָה־לוֹ אִמּוֹ בְּיוֹם הַתְּנַתּוֹ וּבְיוֹם שְׁמִיחַת לְבוֹ:

Go forth, O ye daughters of Zion, And gaze upon king Solomon, Even upon the crown wherewith his mother hath crowned him in the day of his espousals, And in the day of the gladness of his heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

35 וה' הולך לפנייהם יומם

"והוי' הולך לפנייהם יומם בעמוד ענן." הסוגריים מתייחסים למאמר על פסוק זה בפרשת בשלח.

Exodus 13:21 שמות י"ג:כ"א

וְה' הָלַךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם בְּעַמּוּד עָנָן לְנַחֲתָם הַדֶּרֶךְ וּלְלֵילָה בְּעַמּוּד אֵשׁ לְהָאִיר לָהֶם לְלֶכֶת יוֹמָם וּלְלֵילָה:

And the L-RD went before them by day in a pillar of cloud, to lead them the way; and by night in a pillar of fire, to give them light; that they might go by day and by night

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

40 ההפרש בין אני לאנכי

הקטע שם מסביר ש"אנכי" פירושו אותו "אני" כמו "אני", אך בתוספת כבוד והתנשאות, ולכן הוא כתר, ואילו "אני" הוא מלכות. הכי הנוספת ב"אנכי" היא האות הראשונה הן של "כתר" והן של "כבוד".

הערת קה"ת

ראה לעיל פ' אמור לד, ד ובמ"מ לשם.

41 עשרים הוא גימט' כתר

אנציקלופדיה של מושגים בחסידות חב"ד; ההערה מפנה לערך על האות כ', העוסק בקשר בין כ', עשרים וכתר, ולמקורות נוספים.

Numbers 2:1 במדבר ב:א'

וַיְדַבֵּר ה' אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן לֵאמֹר:

And the L-RD spoke unto Moses and unto Aaron, saying

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ראה ספר הערכים-חב"ד מערכת אותיות ערך אותיות התורה — כך סעיף ב וש"נ. ראה לעיל במדבר ב, א.

42 אנכי אנכי

הערת קה"ת מפנה לIsaiah 51:2 למילים האלה.

Isaiah 51:2 ישעיהו נ"א:ב'

הערת קה"ת

ישע"י נא, ב.

43 אנכי אנכי

"אנכי, אנכי הוא מנחמכם". את הכפילות של "אנכי" מפרשים כשתי הבחינות שבכתר.

Isaiah 51:12 ישעיהו נ"א:י"ב

אֲנֹכִי אֲנֹכִי הוּא מְנַחֵמְכֶם מִי־אֵת וְתִירָאִי מֵאֲנוּשׁ יָמוּת וּמִכָּן־אָדָם חָצִיר יָבֵן:

I, even I, am He that comforteth you: Who art thou, that thou art afraid of man that shall die, And of the son of man that shall be made as grass

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

44 כי גאה גאה

"אשירה להוי" כי גאה גאה". הכפילות של "גאה" מקבילה לכפילות של "אנכי".

Exodus 15:1 שמות ט"ו:א'

אָז יִשְׁרִי־מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְהַבְיָאֵהוּ וַיֹּאמְרוּ לְאֹמֶר אֲשִׁירָה לְהַבְיָאֵהוּ כִּי־גָאָה גָּאָה סוֹס וָרֹכֶב וְרָמָה בָּיִם:

Then sang Moses and the children of Israel this song unto the L-RD, and spoke, saying: I will sing unto the L-RD, for He is highly exalted; The horse and his rider hath He thrown into the sea

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות טו, א.

45 שתוק כך עלה במחשבה

כשמש שואל מדוע התורה ניתנת באמצעותו ולא באמצעות רבי עקיבא, ושוב כשהוא רואה את מותו של רבי עקיבא, ה' עונה: "שתוק, כך עלה

במחשבה לפניי". את הכפילות של "כך" מפרשים כשתי פעמים האות כ'.

Menachot 29b:5 מנחות כ"ט ב:ה'

חזר ובא לפני הקב"ה אמר לפניו רבונו של עולם יש לך אדם כזה ואתה נותן תורה ע"י אמר לו שתוק כך עלה במחשבה לפני אמר לפניו רבונו של עולם הראיתני תורתו הראני שכרו אמר לו חזור [לאחורך] חזר לאחריו ראה ששוקלין בשרו במקולין אמר לפניו רבש"ע זו תורה וזו

שכרה א"ל שתוק כך עלה במחשבה לפני

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

הערת קה"ת

מנחות כט, ב.

46 כך עלה במחשבה כך

האריז"ל מסביר שמי שמוסרים את נפשם על קידוש ה' מחוללים שני ייחודים, המסומלים בכ"ף הכפופה (כ) ובכ"ף הסופית (ך); לכן נאמר למשה על רבי עקיבא: "כך (כ"ף) עלה במחשבה".

Pri Etz Chaim, Gate of Putting Down the Head 5:4 פרי עץ חיים,

שער נפילת אפים ה:ד'

וביאור הענין, כי החכמה נעלמה מעין כל חי, ואין בנו כח לקבל שפעה, ומה גם ע"י מזל, כי אם ע"י בינה, כי החכמה משפיע בבינה, והבינה תשפיע משפע החכמה שבה, ע"י התלבשות אור החכמה בה, ולפיכך הבינה גוברת, לשיוכלו הבנים לקבל השפע, ולפיכך נקראת אם הבנים. ועוד, כי השפע היורד הוא מחכמה, כי מצד בינה עצמה דינין מתערין מינה, ולפיכך שם בן ד' המורה על החכמה, רחמים, הוא בסוף קרוב לבנים, לשיוכלו לקבל שפע רחמים מחכמה שבה, ולא דינין מצד עצמותה. ועוד, כי האשה העליונה תוריע תחלה, ואח"כ האיש העליון.

...

Pri Etz Chaim (Public Domain)

47 ע' בפע"ח שער נפ"א פ"ה

ההערה מראה שאותו פרק בפרי עץ חיים מצוטט קודם לכן בספר זה. הקטע שם מסביר שבעולם התוהו היו עשר הספירות נקודות יחידות, ואילו בעולם התיקון הן נעשו פרצופים, עם לבושים וכלים המאפשרים לאור להתקבל ושומרים אותו במקומו הראוי.

הערת קה"ת

נוכר גם לעיל כ, א.

48 פתחו של אולם ה' ארבעים אמה והוא ב' פעמים כ"ף

אותו כרך של מאמרי הרבי הרש"ב שהעירות מציינות כמקבילה לקטע זה; כאן הוא מובא כמקור לכך שפתחו של אולם, שגובהו ארבעים אמה, הוא פעמים כ'.

הערת קה"ת

מדות שם. ראה סה"מ תרס"ו ס"ע קלב.

49 הנה ישכיל עבדי

"הנה ישכיל עבדי, ירום ונישא וגבה מאד". הגובה שיתגלה לעתיד לבוא מקביל לפתחו הגבוה של האולם.

Isaiah 52:13 ישעיהו נ"ב:י"ג

הִנֵּה יִשְׁכִּיל עַבְדִּי יָרוּם וְנִשָּׂא וְגָבַהּ מְאֹד:

Behold, My servant shall prosper, He shall be exalted and lifted up, and shall be very high

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י נב, יג.

And Abel, he also brought of the firstlings of his flock and of the fat thereof. And the L-RD had respect unto Abel and to his offering

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

56 חכלילי עינים

"עיניו חכלילי יין ולבן שיניים מחלב". ההערה שבסוגריים מפנה למאמר על פסוק זה.

Genesis 49:12 בראשית מ"ט:י"ב

חכלילי עינים מין ולבן שיניים מחלב:

His eyes shall be red with wine, And his teeth white with milk

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

57 לבתני באחד מעיניך

"לבתני אחותי כלה, לבתני באחד מעיניך". ההערה שבסוגריים מפנה למאמר על פסוק זה.

Song of Songs 4:9 שיר השירים ד':ט

לבתני אחתי כלה לבתני באחת מעיניך באחד עין מצורניך:

Thou hast ravished my heart, my sister, my bride; Thou hast ravished my heart with one of thine eyes, With one bead of thy necklace

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

58 ואתחנן

"ואתחנן אל הוי' בעת ההיא". תחינתו של משה פותחת את המאמר שאליו מפנים.

Deuteronomy 3:23 דברים ג':כ"ג

ואתחנן אליה בעת ההוא לאמר:

:And I besought the L-RD at that time, saying

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

59 ואראה את הארץ

"אעברה נא ואראה את הארץ הטובה". כמיהתו של משה לראות נקשרת למבטא של "יונתני".

Deuteronomy 3:25 דברים ג':כ"ה

אעברה נא ואראה את הארץ הטובה אשר בעבר הירדן הנהר הטוב הזה והלכנו:

Let me go over, I pray Thee, and see the good land that is beyond the Jordan, that goodly hill-country, and Lebanon

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 8

60 כי האדם עץ השדה

"כי האדם עץ השדה". בדומה לעץ, לנשמות ישראל יש שורשים וענפים משותפים.

Deuteronomy 20:19 דברים כ':י"ט

כִּי־תִצּוּר אֶל־עִיר יָמִים רַבִּים לְהִלָּחֵם עָלֶיהָ לְתַפְשָׁהּ לֹא־תִשְׁחִית אֶת־עֵצָה לְנֹדֶם עָלֶיהָ גֵּרֹן כִּי מִמֶּנּוּ תֹאכֵל וְאֵת לֹא תִכְרֹת כִּי הָאָדָם עֵץ הַשָּׂדֶה לְבָא מִפְּנֵיהָ בַּמִּצּוֹר:

When thou shalt besiege a city a long time, in making war against it to take it, thou shalt not destroy the trees thereof by wielding an axe against them; for thou mayest eat of

50 ואולם חי אני וימלא כבוד ה'

"אבל חי אני, וכבוד הוי' ימלא את כל הארץ". המילה "ואולם" קשורה ל"ואולם", כביטוי של חוזק.

Numbers 14:21 במדבר י"ד:כ"א

ואולם חייאני וימלא כבוד ה' את כל הארץ:

But in very deed, as I live—and all the earth shall be filled —with the glory of the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

51 הערת קה"ת מפנה לExodus 15:21 למילים האלה.

Exodus 15:21 שמות ט"ו:כ"א

ותען להם מרים שירי Havayah כִּי־נָאָה נָאָה סוֹס וְרֹכֵבוֹ רָמָה בָּיָם:

And Miriam sang unto them: Sing ye to the L-RD, for He is highly exalted: The horse and his rider hath He thrown into the sea

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 7

52 עיני האדם לא תשבענה

"הקבר והאבדון אינם שבעים לעולם, ועיני האדם אינן שבעות לעולם". כאן הדברים נקראים כמבטא שאינו יודע שובע של הנשמה אל ה'.

Proverbs 27:20 משלי כ"ז:כ

שאול ואבדה לא תשבענה ועיני האדם לא תשבענה:

The nether-world and Destruction are never satiated; So the eyes of man are never satiated

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

53 האדם הגדול בענקים

"ושם חברון לפנינו קרית ארבע, האדם הגדול בענקים הוא". חז"ל מפרשים את "האדם הגדול" כאברהם.

Joshua 14:15 יהושע י"ד:ט"ו

ושם חברון לפנינו קרית ארבע האדם הגדול בענקים הוא והארץ שקטה ממלחמה:

Now the name of Hebron beforetime was Kiriath-arba, which Arba was the greatest man among the Anakim. And the land had rest from war

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

54 הלוח ונסוע

"ויסע אברהם הלוח ונסוע הנגבה". מסעו המתמיד נקרא כתנועה בלתי פוסקת של ריצה ושיבה.

Genesis 12:9 בראשית י"ב:ט

ויסע אברהם הלוח ונסוע הנגבה:

:And Abram journeyed, going on still toward the South

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

55 וישע ה' אל הבל

"וישע הוי' אל הבל ואל מנחתו". הפועל "וישע" נקשר לאורות המצח העליון.

Genesis 4:4 בראשית ד':ד

והבל הביא גם־הוא מקבצות צאנו ומחלבהן וישע ה' אליה־הבל ואֶל־מִנְחָתוֹ:

65 דלית מחשבה

בתפילת אליהו: "אתה נעלה על כל הנעלים, נסתר על כל הנסתרים; שום מחשבה אינה משיגה אותך כלל". אור אין סוף אינו מתלבש בעולמות; רק הארה יוצאת ממנו.

Tikkunei Zohar 17a תקוני זוהר י"ז א

66 ה' ארך אפים

"ה' ה', אל רחום וחנון, ארך אפים ורב חסד ואמת". תחילת שלוש עשרה מידות הרחמים, שהן שלושה עשר תיקוני הדיקנא.

Exodus 34:6 שמות ל"ד:ו

וַיַּעֲבֹר ה' עַל־פָּנָיו וַיִּקְרָא ה' ה' אֵל רַחוּם וְחַנוּן אָרֶךְ אָפַיִם וְרַב־חֶסֶד וְאֱמֶת:

And the L-RD passed by before him, and proclaimed: 'The L-RD, the L-RD, G-d, merciful and gracious, long-suffering, and abundant in goodness and truth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

them, but thou shalt not cut them down; for is the tree of the field man, that it should be besieged of thee
Miqrā according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

61 ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה

"ראה, אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה". ההערה בסוגריים מתייחסת למאמר על פסוק זה, העוסק במדרגות של שם הוי' בנפש.

Deuteronomy 11:26 דברים י"א:כ"ו

רְאֵה אֲנִי נֹתֵן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה וּקְלָלָה:

:Behold, I set before you this day a blessing and a curse

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 9

62 שראשי נמלא טל

"פתחי לי... שראשי נמלא טל, קווצותי רסיסי לילה". הטל מתפרש כשפע שמעל להשתלשלות.

Song of Songs 5:2 שיר השירים ה':ב'

אֲנִי יִשְׁנָה וְלִבִּי עַר קוֹל דֹּדִי דוֹפֵק פֶּתַח־לִי אֲחֹתִי רֵעִתִי יוֹנֵתִי תַמָּתִי שְׂרָאשִׁי נִמְלֵא־טָל קוֹצוֹתִי רְסִיסֵי לַיְלָה:

I sleep, but my heart waketh; Hark! my beloved knocketh: 'Open to me, my sister, my love, my dove, my undefiled; For my head is filled with dew, My locks with the drops of the night

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

63 אהיה כטל לישראל

"אהיה כטל לישראל, יפרח כשושנה". הבטחתו של ה' מתפרשת כטל ששום חטא אינו יכול למנוע.

Hosea 14:6 הושע י"ד:ו'

אֶהְיֶה כְּטָל לְיִשְׂרָאֵל יִפְרַח כְּשׁוֹשְׁנָה וְיֶהְיֶה שְׁרָשָׁיו כְּלִבְנוֹן:

I will be as the dew unto Israel; He shall blossom as the lily, And cast forth his roots as Lebanon

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 10

64 רסיסי לילה

"תלתליי [מלאים] בטיפות הלילה". תלתלים נקראים שערות, והטיפות הן הטל שנחלק לחלקיקים זעירים דיים כדי לעבור ביניהן.

Song of Songs 5:2 שיר השירים ה':ב'

אֲנִי יִשְׁנָה וְלִבִּי עַר קוֹל דֹּדִי דוֹפֵק פֶּתַח־לִי אֲחֹתִי רֵעִתִי יוֹנֵתִי תַמָּתִי שְׂרָאשִׁי נִמְלֵא־טָל קוֹצוֹתִי רְסִיסֵי לַיְלָה:

I sleep, but my heart waketh; Hark! my beloved knocketh: 'Open to me, my sister, my love, my dove, my undefiled; For my head is filled with dew, My locks with the drops of the night

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו והערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך מקורות מצוטטים, (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Wikisource (CC-BY-SA); Sifrei by Rabbi Shraga Silverstein (CC-BY); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); Pri Etz Chaim (Public Domain).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. [/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309) [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/)

מיום חגיגי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך [/likuteitorah.com/he/likutei-torah/shir-hashirim/27/](https://likuteitorah.com/he/likutei-torah/shir-hashirim/27/)

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק